DRAVSKE VODENICE I MLINOVI POTOČARI ĐURĐEVEČKE PODRAVINE OD POLOVICE 18. DO POLOVICE 20. STOLJEĆA

DRAVA WATER MILLS AND THE BROOK MILLS OF THE ĐURĐEVEC PODRAVINA REGION FROM THE MID 18TH TO THE MID 20TH CENTURY

Vladimir MIHOLEK
Gajeva 22a
48350 Đurđevec
v.miholek@gmail.com

Primljeno/Received: 25. 7. 2013.
Prihvaćeno/Accepted: 8. 11. 2013.
Pregledni rad
Review
UDK/UDC 930.2:528.44 (497.5-3)

SAŽETAK

Rad donosi povijesni prikaz razvoja mlinarstva đurđevečke Podravine od polovice 18. do polovice 20. stoljeća. Mlinarstvo je bilo čvrsto vezano uz rijeku Dravu i njoj pripadajuće nizinske i bilogorske vodotoke; Bistru, Čivićevac, Katalenu, Barnu, Hotovu, Komarnicu i Zdelju, čija je snaga vode pokretala vodenice i mlinove potočare. U tekstu je opisan princip rada, gradnja, upravljanje i vlasništvo mlinova, a na osnovu kartografske građe, crkvenih matičnih knjiga i ostale građe iz raznih izvora, analizirane su i locirane njihove lokacije, vlasnici i mlinari, te dat tabelarni prikaz s raznim podacima službujućih mlinarskih zaposlenika.

Ključne riječi: *voda, Drava, mlinarstvo, vodenice, mlinovi potočari, mlinari, Đurđevec, đurđevečka Podravina, 18. - 20. stoljeće*
Key words: *water, Drava, flour milling, water-mills, brook mills, millers, Đurđevec, Đurđevec Podravina region, 18th to 20th century*

1. CILJEVI I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Voda je jedan od najvažnijih elemenata življenja zemaljskog svijeta, jedan od glavnih sastojaka bitnih za život svih organizama. Stoga je i smatraju izvorom života. Ona čovjeku služi za piće, pranje i kuhanje, za navodnjavanje, ona je izvor hrane i energije, voda je prometnica, zapravo pokretačka snaga sveukupnog života na Zemlji. Zato su se ljudi oduvijek nastanjivali uz izvore i vodotoke gdje su podizali svoje kuće, naselja i gospodarske objekte. Jedni od njih bili su i mlinovi podizani na rijekama i potocima, a protočna snaga tih vodotoka u dobrom dijelu godine davala je čovjeku besplatnu pogonsku energiju. Mlinarstvo je oduvijek imalo vrlo značajnu ulogu u životu ljudi jer se u mlinovima mljelo žito (kukuruz, pšenica, ječam, zob, proso, heljda) od kojega se pravio kruh. Mljevenjem se dobivalo krušno brašno, *šrot* (krupica), gris i posije, koji su od pamtivijeka bili značajni u prehrani ljudi i stoke. Mlinarstvo je kao industrijska i gospodarska djelatnost ostalo važno sve do današnjih dana, premda mu voda više nije pogonska snaga, no zajedno su savršen pokazatelj suživota ljudi s okolišem na ovim prostorima. Životna snaga ovoga dijela hrvatske zemlje je rijeka Drava, pa je prema tome nazvan - Podravina. Već u samome imenu čvrsto stoji snaga vode, dominirajući faktor ovoga prostora.

Povijesti podravskoga mlinarstva u posljednje vrijeme češće je obrađivana tema, premda se ne može reći da se i u prošlome stoljeću o njem nije pisalo. Možemo to zahvaliti pojavi relativno novih

časopisa, *Podravine* i *Ekonomske i ekohistorije*, u kojima su objavljeni radovi nekolicine autora (Mira Kolar, Hrvoje Petrić, Željko Holjevac, Mirela Slukan Altić, i drugi) a pojedini brojevi bili su tematski vezani uz vodu i rijeku Dravu, odnosno mlinarstvo. Povjesničarka Mira Kolar, kojoj je Podravina i podravsko mlinarstvo omiljena tema, posebno je istakla važnost vodenica kao dio gospodarske povijesti i kulturne baštine, ne samo Podravine, već i ostalih hrvatskih krajeva.[1] Dakako da je podosta pisala i o modernom mlinarstvu. S druge strane, Mirela Slukan Altić u zadnje je vrijeme skrenula pozornost na historijsku geografiju, točnije kartografiju, te ukazala na važan značaj karata i planova kao vrlo vrijednih i korisnih povijesnih izvora, koji nam itekako govore o utjecaju čovjeka na prirodni okoliš u kojem su i vodenice našle svoje mjesto. Noviji radovi uglavnom su orijentirani na općenitu povijest podravskoga mlinarstva, dok su autori starijih radova više okrenuti mlinarstvu užeg područja (Miroslav Dolenec Dravski, Franjo Horvatić)[2], a dobrim se dijelom zasnivaju na terenskom prikupljanju podataka i sjećanjima kazivača. Uglavnom su to kraći članci bez ozbiljnijeg pristupa zadanoj temi, ali s vrlo vrijednim podacima.

Cilj ovoga rada je prikazati mlinarstvo, odnosno mlinove i mlinare srednje Podravine, odnosno đurđevečke Podravine, i to koristeći izvore koji se dosad nisu koristili, ili veoma malo. Kartografski su izvori malo korišteni, a iz njih se dade puno toga iščitati. Pomogli su mi utoliko što sam mogao točno odrediti broj i smještaj određenih mlinova, a za pojedine čak i njihova imena i imena vlasnika. Dobar su izvor hidrografske i vojne topografske karte, čijim su mjernicima i crtačima mlinovi bili značajni objekti. Pregledao sam i katastarski plan iz 1868. godine, no nažalost, na njem mlinovi nisu obilježeni, premda sam uz potoke pronašao objekte koji na to upućuju. Izvor koji dosad nije korišten u obradi ove teme crkvene su matične knjige. Za potrebe ovoga rada koristio sam matične knjige đurđevečke i još nekih okolnih župa.[3] Količina prikupljenih podataka uvelike je ovisila o revnosti zapisivača. U nekim matičnim knjigama jedva da je uz koje ime i prezime zapisano zanimanje, dok je u drugima zabilježeno zanimanje dotične osobe, mjesto stanovanja, kućni broj, mlin u kojem je radio, pa i neki drugi podaci. Da bi se došlo do takvih podataka potrebno je prelistati i pročitati mnoštvo knjiga, što je mukotrpan, dugotrajan i zahtjevan posao, pa je možda i to jedan od razloga što se ovaj izvor malo koristi u suvremenoj historiografiji. Na taj sam način prikupio podosta podataka te dao prikaz ove gospodarske teme, kao i mlinarskih zaposlenika na nešto drugačiji način i na osnovi izvora koji se rjeđe koriste.

2. UVOD

Đurđevečka Podravina[4] je nizina smještena između Bilogore na jugu i rijeke Drave na sjeveru. Đurđevec se nalazi u njenom središnjem dijelu. Sjeverno, tik uz naselje, pružaju se paralelno s rijekom Dravom Đurđevečki peski (pjeskovito humlje), a sjevernije od njih, sve do njezinih obala, prostirale su se stoljetne šume. Tu je središnji i najniži tok rijeke Drave u kojem ona najviše meandrira,

---

1 Mira KOLAR DIMITRIJEVIĆ / Elizabeta WAGNER, Vodenice u Hrvatskoj (18. - 20. stoljeće) kao primjer odnosa između ljudi i rijeka / potoka, *Ekonomska i ekohistorija*, vol. III, br. 3, Zagreb /Samobor, 2007., 83-120.

2 Njihove radove vidi u daljnjem tekstu.

3 Za potrebe ovoga rada korištene su matične knjige slijedećih župa: Đurđevec (rođeni: od 1741. do 1832., od 1856. do 1863. i od 1871. do 1900.; umrli; od 1728. do 1792., od 1869. do 1878., od 1883. do 1900.; vjenčani: od 1747. do 1807., od 1832. do 1867., od 1878. do 1897.); Kalinovac (rođeni; umrli: 1881. - 1918.; vjenčani: 1881. - 1920.), Virje (rođeni: od 1858. do 1898., umrli od 1858. do 1895.; vjenčani: od 1850. do 1911.), Brod / Ferdinandovac (rođeni: od 1782. do 1878.; umrlih: od 1782. do 1934.; vjenčanih: od 1833. do 1878.) i Molve (rođeni: od 1858. do 1901.; umrlih: od 1858. do 1913.; vjenčanih: od 1858. do 1878.). Određene knjige đurđevečke župe nedostaju jer nisu sačuvane, a neki dijelovi postojećih su oštećeni i nečitki. Knjige ostalih župa, koje nisu obuhvaćene ovim radom, nalaze su u državnim i župnim arhivima. Njihovo čitanje oduzelo bi previše vremena, stoga sam koristio samo matične knjige dostupne na internetskoj stranici: https://familysearch.org/search/image/indeks#uri=https%3A%2F%Ffamilysearch.org%2Frecords%2Fwaypoint%2FMM5K-GGH%3An1167353952%3Fcc%3D2040054 (1. 12. 2012. - 15. 9. 2013.) dalje https:// familysearch.org

4 U tekstu je većinom obrađeno đurđevečko područje, odnosno prostor koji su nastanjivali Đurđevčani (Đurđevec i područje *konaka* prema rijeci Dravi), a dijelom i područje sela Kalinovac, Molve, Ferdinandovac i Virje.

budući da se teren sastoji od aluvijalnih pjeskovitih i šljunčanih naplavina. Takvo tlo slabo je otporno te pogodno jakom erozivnom djelovanju rijeke. Stoga je Drava često lutala ovim prostorom, mijenjala svoj tok i poplavljivala ovo područje stvarajući u pridravskom šumskom arealu čitavu mrežu močvara, starih korita i rukava, mrtvica, neteča i jama ispunjenih vodom među kojima su dominirale povišene suhe grede na kojima se obrađivala zemlja i napasala stoka. Potok Bistra, koji dolazi od koprivničke strane protjecao je tim šumskim područjem paralelno s Dravom, no on je svojim koritom bio ispod dravske razine, pa se za povećanog pritoka vode u proljeće i nakon jačih kiša voda prelijevala iz Drave i stvarala još veće poplave koje su ugrožavale obradive površine, a često i sama naselja. Sve su to pospješivale i oborinske vode koje su doticale brojnim potocima s Bilogore i tekle prema rijeci Dravi. Potoci su naplavljivali nizinsko područje južno od Đurđevca, teren se pomalo uzdizao i isušivao stvarajući plodne oranice. Poplave su bile tolikih razmjera da je nemali broj puta voda došla do samoga đurđevečkog naselja. Oranice nisu toliko stradale, no livade su skoro sve znale često biti pod vodom da je bilo upitno kako uopće prehraniti stoku.[5] Zato se krajem 18. i početkom 19. stoljeća prišlo hidroregulacijskim zahvatima na samome toku rijeke Drave, kao i na spomenutim potocima. Uz Dravu su podizani nasipi a meandri presijecani kako bi Drava sve manje vrludala. Skromnim radovima na dravskim nasipima započelo se zapravo još početkom 17. stoljeća. Prvi radovi na potocima započeti su na Bistri još u 18. stoljeću, jer je ona zadavala najviše problema. To se jasno vidi na hidrografskoj karti iz 1780. godine.[6] Projekti o kanalizaciji potječu iz 1825. i 1826. godine, dok su radovi intenzivirani 1840-ih godina. Potom su slijedili zahvati na Stražnici za vrijeme Ignjata Čivića pl. Rohrskog[7], zapovjednika Đurđevečke krajiške pukovnije (1852. - 1859.). Zato je Stražnica i dobila naziv Čivičevac. U drugoj polovici 19. stoljeća prišlo se učestalijoj kanalizaciji te čišćenju, proširivanju i produbljivanju postojećih potoka. Sistematski meliorativni radovi počeli su se provoditi tek početkom 20. stoljeća.[8]

Mlinovi potočari bili su podignuti na potocima koji su se slijevali s Bilogore prema Đurđevcu, i to od strane sela Svete Ane (Svetojanski potok), Mičetinca (Mičetinski jarek, niže Turnuški potok), Čepelovca (Barna), Budrovca (Budrovečki jarek), Sirove Katalene (Katalena), Hampovice i Šemovaca (Hotova), te Miholjanca (Zdelja). Uglavnom su bili smješteni na gornjim tokovima tih potoka, uz sama naselja. U nizinskom toku dijelom su bili iskorišteni jedino potoci Katalena i Zdelja. Nekoliko mlinova bilo je i na nizinskim potocima; Bistri, koja je dolazila od koprivničke strane i prolazila sjeverno od Đurđevca prema Dravi, i Stražnici (Čivičevcu), koji je odvodio vodu iz molvarske i đurđevečke močvare. Za ljetnih suša bilogorski potoci znali su presušiti, pa se najviše mljelo poslije jakih

---

5 Vladimir BLAŠKOVIĆ, Osobitosti Drave i naše granice u Podravini, *Podravski zbornik 76*, Koprivnica, 1976., 141-143.; Mirela SLUKAN ALTIĆ, Hidroregulacija Drave i njezini utjecaji na transformaciju prirodnog i kulturnog pejzaža Podravine, *Podravina*, vol. I, br. 2, Koprivnica, 2002., 134-136.

6 Nacrt Podravlja od Hlebina do medje virovitičke uz oznaku vodogradnja, Kartografska zbirka, sign. E.IX.39., Hrvatski državni arhiv u Zagrebu (HDA)

7 Ignjat Čivić pl. Rohrski (Zagreb, 5. VI. 1804. - Graz, 29. II. 1863.) diplomirao je pravo u Zagrebu, a estetiku i pravno-političke znanosti u Grazu. Kao vježbenik službovao je u Zagrebu, zatim kod Ogulinske, Slunjske i Brodske pukovnije. Najviše je službovao kao činovnik kod viših komandi, ponajviše pri Zemaljskoj generalkomandi u Zagrebu. Istaknuo se u ratu protiv Osmanlija u Bosni (1836.), u obrani hrvatskoga primorja (1839.) i u ratu s Mađarima (1848/49.) kao glavni suradnik bana Josipa Jelačića. Kao natporučnik kraće je vrijeme službovao pri Đurđevečkoj pukovniji u Bjelovaru, nakon čega je dodijeljen Ministarstvu rata u Beču gdje je sudjelovao 1850. kod stvaranja krajiškoga temeljnog zakona. Nakon toga imenovan je pukovnikom i zapovjednikom 6. krajiške Đurđevečke pukovnije (1852. - 1859.). Nakon odlaska iz Bjelovara (1859.) unaprijeđen je u general-majora. Umirovljen je u Karlovcu 1862., nakon čega se preselio u Graz. Prikupljao je narodne basne i pripovijetke. U Karlovcu je izdao tri zbirke. Jedna od njih je *Basne i kratke pripovesti od različitih klasičkih spisateljah…*(Karlovac, 1844.), koja se zadržala kao dugogodišnja školska lektira, a drže je prvom hrvatskom ilustriranom knjigom (grafike Adalberta Laupperta-Peharnika).

8 Hrvoje PETRIĆ, Prilozi poznavanju nastanka sela i razvoju stanovništva Molva u ranome novom vijeku, *Molve - ljudi, selo i okoliš u dugom trajanju, zbornik radova sa znanstvenog skupa, Molve, 27 rujna 2008.*, Molve, 2010., 62.; Hrvoje PETRIĆ, Molve i okolica. Prilozi poznavanju povijesti okoliša do sredine 19. stoljeća, *Molve - ljudi, selo i okoliš u dugom trajanju, zbornik radova sa znanstvenog skupa, Molve, 27 rujna 2008.*, Molve, 2010., 249.

kiša ili s proljeća nakon otapanja snijega, kada bi potoci nabujali.[9] U nedostatku brašna zimi ljudi su koristili male ručne mlinove, stoga se nastojalo da se tijekom sezone meljave namelje dovoljno brašna za cijelu zimu. Dravske vodenice bile su postavljene obična na onim mjestima gdje je voda bila najjača i snažno udarala u obalu.[10] Zbog hirovitosti rijeke Drave, ali i neposrednih osmanlijskih nasrtaja mljelo je malo dravskih vodenica jer su stalno bile u opasnosti, a bile su prilično udaljene od većine naselja i prometno nepovezane. Povoljniji uvjeti stvoreni su tek nakon odlaska Osmanlija, a tome su pogodovali i prvi hidroregulacijski radovi na dravskom vodotoku i potocima. Svi mlinovi podignuti na malim vodotocima isključivo su ovisili o količini dotoka vode. Zahvaljujući hidrotehničkim zahvatima močvare su se pomalo isušivale, ali se dotok smanjivao, pa je mlinovima sve više nedostajalo vode i morali su postupno prestati s radom. Nešto duže su se zadržale dravske vodenice, no tehnološki i tehnički napredak učinio je svoje i zapečatio sudbinu svim starim mlinovima.[11]

3. VLASNIŠTVO, MELJAVA, I PRINCIP RADA MLINOVA

Mlinarenje je bilo uglavnom obiteljski posao koji se prenosio s koljena na koljeno, a pojedini mlinovi znali su više puta mijenjati vlasnike ili zakupnike. Mlinarski majstori su se često selili u potrazi za poslom, premda su bili veoma cijenjeni obrtnici. Vlasnici mlinova bili su bogatiji pojedinci (vojni časnici, veći posjednici) odnosno obiteljske zadruge, koji su mlinove davali u zakup mlinarima ili ih plaćali novcem ili žitom, odnosno ušurom. Oni koji su se bavili mlinarenjem kao posebnim obrtom, u 19. stoljeću dužni su bili plaćati mlinarinu. Visina takvog poreza određivana je prema vrsti mlinova, broju žrvanja i prema tome jesu li mlinovi radili cijele godine ili u određenom periodu. Za mlinove koji su bili u pogonu samo jedan dio godine plaćalo se, bez obzira kakav je mlin, 3 forinte, a za one koji su radili cijele godine 12 forinti, i još 4 forinte prema tome koje je vrste bio dotični mlin.[12] Prema Zakonu o vodnom pravu, koji je stupio na snagu 1892. godine, svakom vlasniku mlina izdavana je od strane kotarske oblasti *legitimaciona izprava*, kojom mu se davala ovlast za korištenje vode određenog vodotoka za njegov mlin. Isprava nije bila vremenski ograničena, ali bi prestala važiti ako mlin ne bi poslovao tri godine zaredom. Za obavljanje mlinarske djelatnosti bile su potrebne i razne druge dozvole (uporabne, građevne). U jednoj građevnoj dozvoli (izdana od kot. oblasti 28. II. 1893.) na ime Lovre Pintara i Bolte Antolaša iz Miholjanca, piše da vlasnici mlinova moraju svako proljeće i poslije svake nagle kiše čistiti korito potoka od svoje brane prema najbližem gornjem mlinu kako bi se održavao prirodan pad i određena dubina.[13]

Vodenice su većinom bile *ketuški* mlinovi (od mađ. kettő - dva; *ketuš* - suvlasnik) koji su radili na principu udvajanja, odnosno bile su u vlasništvu dva ili više vlasnika, odnosno dioničara. Pojedinci, odnosno obiteljske zadruge, udruživale su se jer je gradnja ili kupnja mlina bila veoma skupa, mljeli su po ustaljenom redu, a zarada se dijelila prema dioničkom udjelu. Novi mlinarski ugovori o zakupu sklapali su se na dan sv. Nikole. Bilo je to takozvano *zapijanje mlinjarov*. Taj dan se išlo u crkvu na misu, jer je sv. Nikola zaštitnik mlinara. Jedan mlin nosio je vrijednost 4 *zasipače* (1 *zasipača* - 12,5 kg; 4 *zasipače* - 50 kg ili jedna vreća). Ako je neki *ketuš* uložio četvrtinu vrijednosti čitavog mlina, onda je njegov udio u zaradi bila jedna *zasipača*. Ketuši su svoju meljavu obavljali dogovorno, na

---

9 Mirko VALENTIĆ / Ivan HORBEC / Ivana JUKIĆ, Hrvatska na tajnim zemljovidima XVIII. i XIX. stoljeća, Đurđevačka pukovnija, Zagreb, 2003., 159.

10 Tomo JALŽABETIĆ, Gjurgjevac - Narodni život i običaji, rukopis; sign. S.Z.54, Odjel za etnologiju HAZU

11 Mira KOLAR DIMITRIJEVIĆ, Od zrna i klipa do kruha i kolača u Podravini do 1945. godine, *Podravina*, vol. VIII, br. 15, Koprivnica, 2009., 17-29.; Željko HOLJEVAC, O mlinovima i mlinarenju na Dravi potkraj 18. i početkom 19. stoljeća, *Ekonomska i ekohistorija*, vol. VII, br. 7, Zagreb-Samobor, 2011., 111 i 114.

12 Fran VRBANIĆ, Prilozi gospodarskomu razvoju hrvatsko-slavonske Krajine u 19. vijeku, *Rad HAZU*, 144, Zagreb, 1900., 66.

13 Autor je objavio presliku Legitimacione izprave, dok o građevnoj dozvoli iz 1893. godine iznosi samo navedene podatke. Miroslav DOLENEC DRAVSKI, Zaspali su mlinovi na Zdelji i Dravi, *Virje na razmeđu stoljeća*, zbornik I, Virje, 1981., 65-66.

dane ili tjedne.[14] Vlasnik koji dovozi žito u mlin *(pomelajec)* plaćao je meljavu 4 vaganca ujma za jednu vreću (1 vaganac - oko 1 kg).[15] Ako je godina bila rodna jedan mlin mogao je zaraditi 120 metara (1 metar - 100 kg) ušura, odosno 240 vagana[16]. Ove mjere, koje su upotrebljavali mlinari, morale su se baždariti svake godine. To je radio službenik baždar[17], koji je obavljeno mjerenje posude obilježavao mjedenim žigom. Pojedini mlinovi imali su i svojega *pomelajca* koji je kolima obilazio kuće i odvozio žito u mlin. Konji su na ormi imali obješen zvončić koji je najavljivao njegov dolazak, pa su ljudi iznosili svoje žito u vrećama na kola. Uslugu prijevoza naplaćivao je 1-2 kg po metru žita. Za onoga *pomelajca* koji je sam dolazio u mlin samo s jednom vrećom, reklo se da *culari* (od *culo* - manja vreća).[18]

Mljelo se *na floj* (mljevenje bez odvajanja ljuske od zrna), a finoća brašna ovisila je o razmaku mlinskog kamenja koje se podizalo pomoću podizača. Ako je bio veći razmak sipao je *šrot* (krupicu), u protivnom *fino* (kvalitetno; sitnije) brašno. Uglavnom se to odnosilo na kukuruz. Ako se ljuska zrna htjela odvojiti *(omijlati)*, kamenje se moralo obložiti plutovinom. Skidanjem ljuske prosa, heljde i ječma dobivala se nekad omiljena kaša *(prosena, hajdinska, jačmena)*. Tek kasnije se koristila bijela meljava *(pajtlin)* za pšenicu i ostale žitarice. Takvom meljavom dobivalo se nekoliko tipova brašna; *prva mejla* ili *nuler* (I. klasa), *druga* ili *cvajer* (II. klasa), zatim *trejta, krušna* ili *drajer* (III. klasa, crna), te posije. Mljevenje se obavljalo pomoću dva kamena zvanih *gornak* (visina 9 cola - oko 22,5 cm) i *dolnak* (visina 12 col - oko 30 cm), koji su bili promjera 36 cola (oko 90 cm). Gornji kamen *(gornak)* je imao rupu u sredini u koju se sipalo žito iz ljevkaste drvene nasipne posude. Žito se mljelo okretanjem gornjeg kamena, dok je donji *(dolnak)* bio stabilan. Kamenje je bilo izvana obloženo drvenom oplatom. Kroz poprečne utore *(remiše)* kamen je okretanjem izbacivao brašno van. Oštrina kamenja s vremenom se potrošila pa se ono moralo klepati posebnim čekićima (*flahklepec* - ravan čekić, *špichamer* - šiljasti čekić, *kromhamer* - rebrasti čekić)[19]. Kamenje se nabavljalo iz Mađarske (crvenkaste boje), Austrije i Bosne.[20]

Sagraditi vodenicu, bilo je veliko i cijenjeno umijeće, ali veoma zahtjevno, a izvodili su je posebni majstori, domaći ili oni iz Mađarske. Takvi "drveni" majstori ujedno su izrađivali riječne skele i čamce. Svaka pojedinačna vodenica bila je pravo remek djelo, jedinstven primjer drvenog stroja u kojem skoro da i nije bilo metalnog dijela. Dravska vodenica sastojala se od glavnog čamca *(komp)* na kojem je smještena vodenična kućica *(šator)*, te *navodnice*, odnosno manjeg bočnog čamca. *Komp* je bio širok 4 metra, metar dubok, dok mu je dužina ovisila o veličini vodenične kućice. *Navodnica* je dolje bila široka jedan metar, duboka također jedan metar, a dužina joj je bila 10-12 metara. *Kompi* su se izrađivali od dasaka debljine 2,5 cm, a *navodnice* od 8 cm. U proreze *(rajse)* između dasaka stavljala se mahovina i kudjelja, a to se pričvrstilo limenim *klanficama*, da ne bi propuštale vodu. Prema struji vode *komp* i *navodnica* bili su malo zašiljeni da se panjevi i granje ne bi zaustavljali i

---

14 M. DOLENEC DRAVSKI, Zaspali su …, 60.

15 Josip TURKOVIĆ, Podravsko rukotvorje, Koprivnica, 1978., 30.

16 Prema svjedočenju Martina Ivureka, osrednji mlin potočar mogao je samljeti jednu vreću na sat. M. DOLENEC DRAVSKI, Zaspali su …, 59.

17 Baždar je mjerio i sve ostale posude (bačve, boce, limene posude i ostalo). Posao je obavljao u uredu u Đurđevcu, kotarskom središtu. Bili su to Engelbert (Anđelko) Zrelec, od 1879. do 1894., i Ivan Sivoš, od 1894. do 1900. Baždarenje mlinarskih posuda vjerojatno je obavljao na terenu obilazeći mlinove. Potvrđuje nam to smrt Zrelčeva malodobnog sina Stjepana u Ferdinandovcu 1. kolovoza 1889. godine. Znači da je s obitelji duže vremena boravio u selu radi posla. Matica umrlih rkt. župe sv. Ferdinanda kralja u Ferdinandovcu (1878. - 1934.), https://familysearch.org

18 M. DOLENEC DRAVSKI, Zaspali su …, 60.

19 Prema sjećanju Đurđevčana Petra Zadravca (rođ. 1936.), koji je poslije II. svjetskog rata bio mlinarski pomoćnik u bivšem Braunovom paromlinu.

20 M. DOLENEC DRAVSKI, Zaspali su…, 59, 64, 66; Josip GRIVIĆ, Novo Virje - povijest i kronologija događanja do 2000. godine, Novo Virje, 2002., 237.; Andrija LJUBOMIR LISAC, Mlinarstvo Zagreba od najstarijih vremena do početka XX. stoljeća, *Zbornik odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijest i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, vol. 8, Zagreb, 1977., 238.

oštećivali konstrukciju. Koristila se uglavnom birana piljena hrastovina, a drvo se dobivalo od Imovne općine. Svaki mlin morao se obnavljati barem svakih deset godina jer je drvo trunulo.[21] Prema rukopisu Đurđevčana Tome Jalžabetića iz 1899. godine, *komp* i *navodnica* davno su se prije izrađivali iz izdubljenih hrastovih debla, koje su zvali *lađe*. Jalžabetić piše da se jedan predio pridravske šume Krajnica, zvao Lađenik (lađa), jer su starci nekad u toj šumi rušili goleme hrastove i po snijegu ih vukli do vode.[22] Dokaz tome je jedna *navodnica* iskopana u Sekulini kod Medvedičke, koja je bila dugačka 13 a široka 2 metra, cijela iz jednoga debla. Tek kad je ponestalo debelih trupaca prišlo se izradi od piljenih dasaka.[23]

Horizontalna drvena osovina *(gredel, bik)* s širokim vodeničkim kolom *(naper)*, ležala je s jedne strane na *navodnici*, a s druge ispod mlina na *kompu*. Tako se vodeničko kolo okretalo snagom vode. Na kraju te osovine, u podnožju mlina, uglavljen je manji kotač *(trib)* s bočno usađenim *palcima* po obodu koji su imali ulogu zupčanika. *Trib* je pokretao drugo kolo *(vretenka)* koje je bilo postavljeno na donjem dijelu okomite osovine. Gornji dio spomenute osovine uglavljen je u mlinski kamen. *Vretenka* je također jedna vrsta kola u koju su usađene takozvane *cevi*, podeblje čvrste kratke palice kružno usađene i učvršćene s gornje i donje strane. Okretanjem kola zvanog *trib, palci* su ulazili između *cevi* i okretali *vretenko*, odnosno osovinu s mlinskim kamenom. Cijela transmisija izrađena je od drva. Kamenje je u kućici bilo na povišenom dijelu tako da je brašno curilo u drvene pretince iz koji se grabilo u vreće. Mlinar je imao posebnu prostoriju u kojoj se odmarao, a tu je bila peć i zvono koje ga je upozoravalo dok bi žito iscurilo. Cijeli mlin bio je vezan gredama, lancima ili užadi s obalom *(strmec)*, a do mlina se išlo preko brvi. Na obali je bila podignuta brvnara *(koča)* sa žitom.[24] U kasnu jesen prije same pojave leda vodenice su prestajale s radom, a splavi s mlinom uvlačile su se iz plovnog dijela u mirnije dravske uvale *(zatone)* radi zaštite od leda. Uvlačenje se obavljalo tako da se na čvrstoj obali zakopalo nekoliko drvenih stupova, a na svakom je bio utaknut *štubel* (šuplje deblo) oko kojeg je bilo namotano uže. *Štubel* se okretao pomoću debelog kolca, te namatajući uže pomalo privlačio mlin k obali. Taj težak i zahtjevan posao obavljalo je 50-100 ljudi. Tom prilikom trebalo je biti veoma oprezan, jer su se vodenice mogle otrgnuti, a voda bi ih znala odnesti i zdrobiti ih.[25] Prema jednom podatku, izgleda da je bilo i ljudskih žrtava kod uvlačenja. Tako je 10. veljače 1852. godine Andro Koprivničanec iz Ferdinandovca nesretno izgubio život, jer je bio *zdruzgan od melinske lađe*.[26] Zato su starci, bilo zbog leda ili nesreće kod izvlačenja, znali reći da *navek jeden melin mora biti vu vode a drugi v žepu*.[27] Nesreće su se događale i mimo zime. Tako je 1914. Drava iznenada toliko narasla da je rastrgala skoro sve vodenice, a 1926. godine su mnoge vodenice zbog toga morale seliti na druga mjesta.[28]

Mlinovi potočari građeni su uz vodu koja se iskopanim, pa i drvenim kanalima dovodila do vodeničnog kola *(naper, nalevnak)*. To je takozvano naljevno kolo na koje voda pada s gornje strane. Takvo kolo puno je uže od vodeničnog kola. Podljevno kolo bilo je karakteristično za riječnu vodenicu. Tu je voda zahvaćala kolo s donje strane, jer je snaga tekuće riječne vode bila daleko veća. Vlasnik je oko mlina morao posjedovati veću površinu zemlje jer je njom odvodni kanal morao vratiti vodu natrag u korito potoka. Na potoku je uzvodno od mlina bila sagrađena brana *(splava)* koja je zadržavala i čuvala vodu u koritu ili manjem jezercu za vrijeme manjeg dotoka. Kad je vode bilo previše ispuštala se po potrebi otvaranjem opusta *(zapor)*. Na dovodnom kanalu bio je pak ugrađen manji

---

21 M. DOLENEC DRAVSKI, Zaspali su …, 60.; J. GRIVIĆ, Novo Virje …, 239.

22 Tomo JALŽABETIĆ, Gjurgjevac - Narodni život i običaji, rukopis; sign. S.Z.54, Odjel za etnologiju HAZU

23 Autor ne navodi tko je i kada iskopao *navodnicu*. M. DOLENEC DRAVSKI, Zaspali su …, 60.

24 M. DOLENEC DRAVSKI, Zaspali su …, 62.; J. TURKOVIĆ, Podravsko rukotvorje … 30.

25 Miroslav DOLENEC DRAVSKI, Kajkavski božični svetki, *Božićnica*, Zagreb, 1993., 47.

26 Matica umrlih rkt. župe sv. Ferdinanda kralja u Ferdinandovcu (1832. - 1858.), https://familysearch.org

27 Tomo JALŽABETIĆ, Gjurgjevac - Narodni život i običaji, rukopis; sign. S.Z.54, Odjel za etnologiju HAZU

28 M. DOLENEC DRAVSKI, Zaspali su…, 63.

opust kojim se regulirao dotok vode na kolo. Vodenično kolo s osovinom počivalo je na dva stupa *(trjnek)*. Ostali postroj bio je sličan kao i kod dravske vodenice. U glavnoj prostoriji s postrojenjem bila je i soba u kojoj je stanovao mlinar, dok je u drugoj bilo smješteno žito i brašno. Franjo Horvatić, govoreći o mlinovima na potoku Komarnici, zapisao je sjećanja mlinara Stjepana Maltarića, koji mu je rekao da je njegova vodenica, koja je pokretala dva para kamenja, mogla samljeti u prosjeku 50-60 vreća dnevno.[29]

4. MLINOVI POTOČARI NIZINSKIH VODOTOKA

Pisani izvori spominju neki mlin na đurđevečkom području još 1549. godine, kada je kralj u granično područje poslao posebnu komisiju koja je trebala pregledati sve utvrde. Tako u izvještaju graditelja Domenica de Lalia o stanju đurđevečke utvrde stoji da je velika opasnost za posadu jer je pitka voda izvan zidina utvrde, kao i mlin na obližnjem potoku. Stoga je predložio da se nabavi ručni mlin.[30] O istome mlinu doznajemo pak iz izvještaja o stanju utvrda na slavonskoj granici iz 1611. godine. U njem je riječ o velikoj poplavi koju je prouzročila rijeka Drava, koja je toliko narasla da se voda razlila sve do Đurđevca i odnijela mlin na obližnjem potoku.[31] Prve mlinove označene na nekom zemljovidu susrećemo na hidrografskoj karti ovoga kraja iz 1780., koja je izrađena u svrhu regulacije rijeke Drave, i na vojnoj topografskoj karti Đurđevečke pukovnije iz 1782. godine. Kako se radi o skoro istom periodu, i broj mlinova približno je jednak. Mlinovi najbliži Đurđevcu nalazili su se sjeverno od naselja na potoku koji je u gornjem toku nazvan Matočina i odvodi vodu iz istoimene močvare koja se proteže od Molva do Đurđevca. Potok je u donjem toku iza Đurđevca i močvare Stiska, nazvan Stražnica (poslije Krniščak, odnosno Čivičevac). Odmah iza Stiske na samom početku predjela zvanog Taborišče stajala je *Szredna Vodeniza* (na topografskoj karti nazvana *Posszredni mlin*). Poplavom uništeni mlin iz gore navedenih izvještaja iz 1549. i 1611. godine zasigurno je *Szredna Vodenicza*, jer je bila najbliža đurđevečkom naselju. Nešto niže, a bliže Kalinovcu, smještena je *Dolny Vodeniza* (Lakupićeva[32]), odnosno *Dolny mellin*, kako piše na topografskoj karti. Logika nalaže da je postojala i gornja vodenica, no ona tim imenom nije zabilježena na karti. Ako slijedimo tok Stražnice, između Kalinovca i Sesveta nailazimo na *Kapitanov Mellin*, sjevernije prema Sesvetama i utoku Stražnice u Bistru stoji *Sesztilo Mellin*[33] i *Miklichev Mellin* (između Kalinovca i Batinski), a na Bistri iza Sesveta *Martinov Mellin*. Njima su se koristili Kalinovčani i Sevečani.[34]

Na kartama sjeverno od pijesaka pruža se od Koprivnice i Molva prema istoku potok zvan Bistra na kojem su također ucrtani mlinovi. Na hidrografskoj karti je najbliži Molvama *Gospodinov Mellin*,

---

29 Franjo HORVATIĆ, Mlinovi na potoku Komarnici, *Podravski zbornik 83*, Koprivnica, 1983., 179-180; M. DOLENEC DRAVSKI, Zaspali su…, 64.

30 Zlata JERAS POHL, Đurđevec - Stari grad, I. dio, konzervatorska studija, Zagreb, 1985., 13.

31 Hrvoje PETRIĆ, Prilog poznavanju etnokonfesionalnih promjena u Podravini u XVII. stoljeću, *Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU*, br. 18, Varaždin, 2007., 289.

32 Mlin je dobio ime po đurđevečkoj obitelji Lakupić, koja se u crkvenim matičnim knjigama prvi put spominje 1728. godine (gospodin Đuro Lakupić, umro 1733.). Godine 1753. zabilježen je kapetan Đuro Lakupić, kojem se rodilo dijete, 1769. godine Ivan pl. Lakupić, koji je te godine umro i kapetan Franjo Lakupić, kojem je 1772. godine umro sin. Podaci jasno govore da su Lakupići bili plemićka časnička obitelj. Mlin se prvi put spominje 1765. godine. Matica krštenih (1741. - 1770.) i umrlih (1728. - 1792.) rkt. župe Blažene Djevice Marije u Đurđevcu, https://familysearch.org

33 Samo ime mlina nije posve jasno. Čini se da kartografi i mjernici na terenu nisu imali dobru komunikaciju s lokalnim stanovništvom jer nisu dobro poznavali lokakalni kajkavski govor, a ni domaći ljudi njemački jezik. Zato pojedine lokalne toponime nije moguće ispravno imenovati.

34 Nacrt Podravlja od Hlebina do medje virovitičke uz oznaku vodogradnja, Kartografska zbirka, sign. E.IX.39., Hrvatski državni arhiv u Zagrebu (HDA); M. VALENTIĆ / I. HORBEC / I. JUKIĆ, Hrvatska na tajnim …, sekcija 11.

slijedi *Szenianov*[35] (Senjanov) *Mellin* koji gravitira Virju, a nešto niže na Bistri je *Imbrisichev*[36] (Imbrišićev) *Mellin*, koji pak pripada đurđevečkom području, iako mu je i Virje blizu. Vojna topografska karta bilježi na Bistri jedan mlin više, ali su imenovana samo dva; *Sinkov*[37] (Šinkov) i *Kengyelov*[38] (Kenđelov) mlin. Budući da je lokacija *Gospodinovoga* i *Kengyelovoga* mlina ista, možemo zaključiti da se radi o istome mlinu u vlasništvu nekog Kengyela, kojeg su u to vrijeme smatrali uglednikom, odnosno gospodinom. Na istome vodotoku na obje karta nalazi se Radmanićev[39] mlin smješten u predjelu današnjeg naselja Hladna Voda, u blizini Mihine grede. Vjerojatno je on zvan gornjim mlinom, premda je bio na drugome vodotoku, za razliku od donjeg i srednjeg. To mu nalaže i sam položaj, budući da se također nalazio blizu Đurđevca, ali nešto sjevernije. O mlinu nam svjedoči i rukopis Đurđevčana Tome Jalžabetića iz 1899. godine u kojem opisuje taj predio.[40] Radmanićevoga mlina dotiče se i ferdinandovački župnik Ivan Južak 1847. godine u župnoj spomenici navodeći ga kao zapadnu granicu svoje župe.[41] Većina ovih mlinova spominje se u matičnim knjigama đurđevečke župe kao mjesta stanovanja dotičnih mlinara.

Na primjer, u matici krštenih navodi se 1781. godine Senjanov mlin *(mola Szenyaniana)*, odnosno mlinar Vrbanščak.[42] Zatim, neki *Kalinovečki* mlin zabilježen je 1818. godine, za kojega možemo pretpostaviti da predstavlja bivši Lakupićev, jer se Lakupić kao vlasnik tada više ne spominje, ili pak Miklićev mlin, koji je također blizu Kalinovca. Jednom se spominje i *Leščanov* mlin (1813.), no ne možemo reći o kojem je mlinu riječ.[43] Možda je to srednji mlin za kojeg đurđevečke matične knjige jedinog ne govore u čijem je bio vlasništvu. Podaci o mlinarima koji su radili u tim mlinovima, ali i vodenicama na Dravi, navode se u đurđevečkim matičnim knjigama (Tablica 1.). Godine koje se u njoj navode, kao i u ostalim tablicama, odnose se samo na godine njihova spominjanja u izvoru. Jesu

---

35 Ime mlina isključivo upućuje na virovsko prezime Senjan. Sam mlin počivao je na dijelu kopna zvanom Senjanova greda, kojeg je Bistra omeđila sa sjeverne i južne strane. Sredinom grede od juga prema sjeveru prolazi cesta prema Dravi. Upravo na tom dijelu nalazio se spomenuti mlin. Po svemu sudeći, ime je dobio po vlasniku zemljišta na kojem je podignut.

36 Vjerojatno je dobio ime po vlasniku Imbrišiću. Samo prezime nalazimo u crkvenim matičnim knjigama đurđevečke i virovske župe. U virovskim je knjigama prisutno prezime Imbrišić, a u đurđevečkim Imbrešić, s time da se u manjem broju u Đurđevcu spominje i Imbrišić. Imbrešićev se pak mlin uopće ne spominje u virovskim maticama, ali je upisan u đurđevečkim (prvi put 1755. godine), stoga je teško reći odakle je vlasnik. Mišljenja sam da je vlasnik Đurđevčan.

37 Prezime Šinko također je virovsko.

38 Pregledom najstarijih crkvenih matičnih knjiga pronašao sam Kengyele, odnosno Kenđeliće, u Đurđevcu i Virju. U Đurđevcu se prvi put spominju u matici krštenih (1741.; gosp. David Kengyel). Prema zapisanim podacima može se potvrditi njihovo vojničko porijeklo. Blaž Mađer u svome djelu navodi pukovnika Nikolu Kengyela, zapovjednika đurđevečke pukovnije 1746. godine, a Rudolf Horvat pak *voivodu* Kengyela zapovjednika pukovnije 1758 godine. Uostalom, na obroncima Bilogore, gdje Đurđevčani i Šemovčani imaju vinograde, danas imamo dva istoimena brijega *(Kenđeličev breg)*. Mlin je vjerojatno dobio ime po jednom od članova obitelji. Blaž MAĐER, Časti i dobru zavičaja, pretisak, Zagreb, 1992., 304; Rudolf HORVAT, Povijest Gjurgjevca, Zagreb, 1940., 50.

39 Radmani, odnosno Radmanići su Đurđevčani, također vojni uglednici. Prvi Radman, (haramija Juriza Rädman) nalazi se na popisu vojne posade đurđevečke utvrde iz 1630., a prvi u matici krštenih spominje se 1741. godine (Martin Radman). Prema ostalim podacima vidljivo je da je obitelj isprva živjela unutar utvrde, dok su odrasle osobe upisane kao gospoda. Dakle, i Radmanići su bili ugledna vojnička obitelj. Muster lista, 1630: Graz, Steiermärkisches Landesarchiv, Laa A. Antiquum XIV, Militaria, 1630, No 28, na: www.ffzg.unizg.hr/pov/zavod/demografija/?q=node/3; Matica krštenih (1741. - 1770.) rkt. župe Blažene Djevice Marije u Đurđevcu, https://familysearch.org

40 Tomo JALŽABETIĆ, Gjurgjevac - Narodni život i običaji, rukopis; sign. S.Z.54, Odjel za etnologiju HAZU

41 Paškal CVEKAN, Ferdinandovac - od Broda na Dravi do Ferdinandovca u močvari, Ferdinandovac, 1996., 73.

42 Matica krštenih rkt. župe Blažene Djevice Marije / sv. Jurja mučenika u Đurđevcu (1770. - 1796.)., https://familysearch.org

43 Matica krštenih rkt. župe Blažene Djevice Marije / sv. Jurja mučenika u Đurđevcu (1796. - 1832.), https://familysearch.org

li radili koju godinu prije ili poslije, nije nam poznato. Znamo samo okvirno vrijeme njihova službovanja, ali ne i za sve mlinove u kojima su radili, osim navedenih. Ostali malobrojni podaci ne mogu nam točno odrediti vlasnika svakog pojedinog mlina[44], vrstu mlina i njegovu lokaciju. Uglavnom se znaju mjesta stanovanja mlinara, a to su sami mlinovi i kuće u selu. Ako je strani mlinar oženio domaću djevojku onda je živio u tastovoj kući, ili je sa ženom otišao na stan.

Na postojanost mlinova nizinskih vodotoka uvelike su utjecali prvi melioracijski radovi na rijeci Dravi i spomenutim potocima. Nakon obavljenih radova Drava se nije više toliko izlijevala, a postupno isušivanje terena uskoro je dovelo do nedostatka dovoljne količine vode, što je sredinom 19. stoljeća uzrokovalo prestanak rada tih mlinova. Po svemu sudeći, posljednji mlin koji je bio u pogonu je Radmanićev, kojega Jalžabetić spominje u svome rukopisu. On je dobro poznavao pridravsko područje, jer je njegova obitelj tu imala svoje posjede, odnosno *konake*. Jalžabetić svjedoči da su Radmanićev mlin dala srušiti "gospoda" (misli na vlast), jer je zaustavljao vodu na potoku.[45] Posljednji podatak o nekom mlinaru koji je u njem živio i radio nalazi se u knjizi umrlih ferdinandovačke župe (1872.), u kojoj je evidentiran pokojni Mijo (3 god.), sin mlinara Petra Cinderića i Roze Lončar.[46] Radmanićev mlin posljednji put je naveden u đurđevečkoj knjizi krštenih, gdje piše da se 1880. godine u njem smjestila romska obitelj Đure Bogdana. [47] Znači da je već tada mlin bio napušten, budući da su Romi u njem našli krov nad glavom. Ovi podaci dovode do zaključka da je mlin prestao s radom između 1873. i 1880. godine. Ako Đurđevčanima nisu bila dovoljna ova tri mlina, onda su ponekad išli i u mlinove na bilogorskim potocima, jer su im bili usput na putu do svojih vinograda. U dravskim vodenicama zasigurno nisu toliko mljeli u 18. i početkom 19. stoljeća jer je put do najbližih vodenica veći dio godine ugrožavao močvaran teren između Đurđevca i Drave.

5. MLINOVI POTOČARI BILOGORSKIH VODOTOKA

Veći broj seoskih mlinova nalazio se podalje od Đurđevca na potocima koji su se spuštali s Bilogore prema dolini rijeke Drave. Podignuti su uz sela Sirova Katalena, Budrovac, Čepelovac, Sveta Ana, Hampovica, Šemovci, Miholjanec i Virje. Njima su se služili uglavnom žitelji spomenutih sela. Na potoku Katalena, koji se nakon sela Sirova Katalena spuštao u nizinski tok prema Kloštru i prolazio uz zapadnu stranu šume *Seča*, bilo je 8 mlinova, na Barni kod Čepelovca 4, na Svetojanskom jarku kod Svete Ane jedan, na Hotovi kod Hampovice jedan, a na Zdelji između Miholjanca i Virja četiri, te iza Virja prema Molvama dva mlina.[48] Na vojnoj topografskoj karti (treća vojna izmjera) Austro-Ugarske Monarhije iz 1910. godine manje je mlinova potočara. Na potoku kod Svete Ane podignut je samo jedan mlin. Na gornjem toku Barne nalazi se jedan, a na donjem podno Čepelovca također jedan mlin. Na gornjem toku potoka Katalena *(Pod zidom)* ucrtan je jedan, pod selom Sirova Katalena četiri, a uz šumu *Seča* također četiri mlina. Na donjem toku istoga potoka, s druge strane željezničke pruge, još su dva mlina koje su vjerojatno koristili stanovnici obližnjeg Kalinovca. Na Hotovi kod Hampovice ucrtan je jedan, na Zdelji kod Miholjanca bila su dva, a niže prema Virju tri, dok su u samome Virju obilježena dva mlina.[49]

Virovske matične knjige navode tri obitelji koje su posjedovale mlinove u selu. Obitelj Horduk (kbr. 455) prvi put se spominje 1866. godine, obitelj Šalvari (kbr. 425) 1878., i obitelj Juranić (426) također 1878. godine.[50] Martin Matišin iz Virja u svome radu zapisao je mlinare Đuru Kemenovića

---

44 Upisivači su bilježili samo pojam mlinar, no to se moglo odnositi i na vlasnika mlina.

45 Tomo JALŽABETIĆ, Gjurgjevac - Narodni život i običaji, rukopis; sign. S.Z.54, Odjel za etnologiju HAZU

46 Matica umrlih rkt. župe sv. Ferdinanda kralja u Ferdinandovcu (1858. - 1878.), https://familysearch.org

47 Matica krštenih rkt. župe sv. Jurja mučenika u Đurđevcu (1880. - 1886.), https://familysearch.org

48 M. VALENTIĆ / I. HORBEC / I. JUKIĆ, Hrvatska na tajnim …, sekcija 7 i 11.

49 Treća vojna izmjera Austro-Ugarske monarhije 1910., list 35-46, http://lazarus.elte.hu/hun/digkoniyv/topo/200e/35-36.jpg, 2. 7. 2013.

50 Status animarum (Stališ duša) rkt. župe sv. Martina biskupa u Virju, Župni ured Virje.

Šiljka (evidentiran 1891.), Jakoba Šklebara (1895.), Josipa Markača (1901. - 1915.), Đuru i Marka Fanceva (1916. - 1959.), Boltu Šklebara (1905. - 1928.), Baru Šklebar (1929. - 1970.), Martina Ivureka (1930. - 1970.) i Ivana Brodarića (1930. - 1957.), ali ne precizira jesu li oni bili mlinari ili vlasnici mlinova, niti je li riječ o mlinovima u Virju ili vodenicama na Dravi.[51] Prema tekstu Miroslava Dolenca Dravskog, na Zdelji kod Miholjanca mljeli su slijedeći mlinovi: Pintar (2), Kos, Mihoković, Janči (prije njega Horvat), i Radoja, od kojih su Kosov, Pintarov i Radojin mlin *pajtlali*, te su imali i pilane na mlinski pogon. Potom su redom slijedili virovski mlinovi: Josipa i Jakoba Ištvanića, Đure Pandura (isprva je imao *jognenca*[52]), Ivana Brodarića (mlin na Vrbazu; turbina sa željeznim i mjedenim loparima), Petra Šoša i Šklebara, Strelčev mlin, te mlin Đure i Marka Fanceva. Posljednji mlin u Virju bio je mlin obitelji Ivurek. Prijašnji vlasnici Ivurekovoga mlina bili su Stjepan Ivurek, Andro Levačić (kbr. 976), Ivan Vrapčević (kbr. 822) i Jakob Bešenić (kbr. 135), od kojih je 20. ožujka 1899. mlin Ivurek otkupio. Sagradio ga je Virovec Đuro Lauš, samouki majstor i mlinar, a pod račun dobio je ½ *zasipače* vlasništva. Poslije je svoj udio prodao Ivureku (Odluka o uknjižbi od 20. 3. 1889., izdao Kralj. kot. sud, Gruntovna oblast Đurđevec). Mlin je tada upisan na kbr. 1058, katastarska čest. br. 4227, sa 425 čhv., na travniku zvanom Meljinišče. Mlin je mljeo sve do jeseni 1975. godine.[53] Kod Ivureka mlinarili su brojni mlinari: Đuro Lauš (5 god.), Hasan (2 god.), Mijo Jušić (5 god.), Stjepan Jušić zvan Dildek (5), Pavao Jušić zvan Dildek (2), Kapan (6), Valent Kovač (5), Đuro Grgić (1939. - 1945.), Martin Grgić (1), Josip Grgić (15), Ivan Sabolić iz Repaša (1,5), Pinatar iz Miholjanca (1), Mijo Đurtan (2), Petar Grgić (2) i Stjepan Ivurek (1970. - 1975.).[54]

Od kalinovačkih mlinara, povjesničarka Mira Kolar navela je slijedeće: Mijo, Jozo i Đuro Sobota (zabilježen 1874.), Bolto Miklić (1884.), Đuro Špoljar (1887.), Martin Šokec (1889. - 1919.) i Josip Matica (1894.). Od spomenutih, vjerojatno je poneki imao mlin u samome Kalinovcu, na primjer kao Petar Franjić (1910., motorni mlin).[55] Đurđevečke i kalinovačke crkvene matične knjige[56] kalinovačke mlinare spomenule su tek nekoliko puta. Postoji samo jedan podatak o mlinaru *Pod Sečom*. Đurđevečka matica krštenih evidentirala je 1862. godine Miju Molvarca, mlinara u mlinu *Pod Sečom*, koji je stanovao u Đurđevcu.[57] Ostale sam pronašao u kalinovačkoj matici umrlih. Jedan je Andrija Kuntarić, kojem je 1893. godine supruga umrla na putu u selo. Znači da je živio u nekom obližnjem mlinu, jer su krenuli u Kalinovac k liječniku. Ostali su Stjepan Belša (1896.) i Đuro Živko (1911.), koji su živjeli u selu.[58] Mira Kolar navodi mlinare, odnosno mlinove, i u ostalim selima: iz Virja Josipa Markača (zabilježen 1875.), Đuru Šiljka (1892.), Fabijana Piskora, Boltu Šklebara, Lovru Hapavela, Matu Slamića, Fabijana Janija i Tomu Živka (svi 1907.); iz Budrovca Martina Mihalića (1866. - 1913.) i Đuru Igračića (1918.), iz Šemovaca Ivana Cvetkovića (1916. - 1927.), a iz Sirove Katalene Boltu Novaka (1886. - 1913.), Martina Rujnića (1907.), Josu Vedriša (1907.), Martina Rabađiju (1911.), Štefu Lovraka (1925.), zadruge Sabolić i Osman (1913.), te zajednički mlin obitelji Ščrbić (Đuro, Ilija i Mijo), Bukvić (Tomo i Štefo; Ivo i Mijo) i Đure Megeca.[59] Đurđevčan Josip Janči (rođ. 1845.) zabilježen je kao mlinar u Svetoj Ani od 1892. do 1895., a 1890. godine u Hampovici, kada je oženio Maru Debeljak iz susjednih Šemovaca. U drugome svetojanskom mlinu 1894. godine radio je Štefan Kolar (rođ. 1854.; kbr. 477), također iz Đurđevca, koji je oženio Baru Pintar,

[51] Martin MATIŠIN, Iz prošlosti virovskih obrtnika, *Virje na razmeđu stoljeća*, zbornik V, Virje, 1993, 171.-172.

[52] *Jognenec* je mlin s pogonom na plin drveni monoksid.

[53] M. DOLENEC DRAVSKI, Zaspali su …, 59, 63.

[54] M. DOLENEC DRAVSKI, Zaspali su…, 66.

[55] M. KOLAR DIMITRIJEVIĆ, Od zrna i klipa …, 31.

[56] Župa u Kalinovcu osnovana je 1881. godine, a istoimeno je područje prije pripadalo đurđevečkoj župi.

[57] Matica krštenih rkt. župe sv. Jurja mučenika u Đurđevcu (1858. - 1863.), https://familysearch.org

[58] Matica umrlih rkt. župe sv. Luke evanđeliste u Kalinovcu (1881. - 1918.), https://familysearch.org

[59] M. KOLAR DIMITRIJEVIĆ, Od zrna i klipa …, 30, 32.

domaću djevojku, budući da mu je prva supruga umrla.[60] Oba svetojanska mlina stradala su u velikoj poplavi 6. lipnja 1895. godine, kada ih je nakon dvosatnog proloma oblaka snažna bujica potpuno razorila, a jednoga je voda odnesla sve do mosta i državne ceste koja vodi od Đurđevca prema Virju.[61] Tako su Janči i Kolar zauvijek ostali bez posla. Svetojančani nisu mogli biti bez mlina, pa su odmah izgradili novi, koji se spominje 1907. godine zajedno s vlasnicom Jelom Pintar (rođ. Miletić). Vjerojatno ga je dala podići obitelj Pintar, odnosno njezin muž Ivo. Poslije je mlin vodio Mato Kolar (1926.).[62]

6. DRAVSKE VODENICE

Smještaj vodenica uvelike je ovisio o konfiguraciji terena i hidrografskim odnosima. Bile su se postavljene na onim mjestima gdje je voda bila brza i gdje je najjače udarala, no ljudi su takve pozicije ponekad morali mijenjati jer je upravo na tim mjestima voda podrivala obalu i odnosila tlo. Zbog toga su vodenica bile smještene uglavnom u grupama, rjeđe pojedinačno. Drugi uvjet rada vodenica bila je prometna povezanost, odnosno slobodan pristup kolima. Bilo je više pogodnih lokacija na rijeci Dravi, ali se do njih nije moglo doprijeti jer nije bilo puta, ili je teren bio močvaran, odnosno često poplavljivan. Vlasnici dravskih vodenica bili su stanovnici obližnjih sela i *konaka*[63] uz samu Dravu. *Konake* su posjedovali Đurđevčani, Virovci i Molvarci, a u manjem broju Kalinovčani, Sesvečani i Kloštrani. Mlinari su stanovali u većim vodenicama i na spomenutim *konakima*, ili bi izvan sezone meljave odlazili u sela. Početkom 1780-ih godina na području Đurđevečke pukovnije bilo je 40 dravskih vodenica. Gledamo li uzvodno, kod Pitomače su dvije, kod Lipove grede 6, redom jedna iza druge, zatim četiri kod Brodića, te kod Vrbinke nadomak Broda[64] tri vodenice. Kod samoga Broda jedna je na lijevoj obali, uz đurđevečki *konak* Bakovci tri su također na lijevoj obali (nedaleko Vizvara), između virovske i molvarske skele (uz Medvedičku) je sedam virovskih vodenica, dok je 6 molvarskih nedaleko njihove skele. Dvije godine kasnije, na vojnoj topografskoj karti sada je osam virovskih vodenica, dok Molvarci imaju jednu manje.[65] Vojna topografska karta iz 1910. godine također prikazuje ucrtane dravske vodenice, no njih je sada osjetno manje; tri vodenice ponad Molva, četiri ponad Virja i tri ponad Ferdinandovca.[66]

Najviše vodenica bilo je na području virovskih *konaka*, odnosno današnjega Novog Virja. Virovske matične knjige navode brojne mlinare (Tablica 2.). Većina njih bili su rodom iz drugih mjesta (Đurđevec, Hampovica, Ždala, iz Mađarske, Slovenije), ali su se prizetili kod Virovaca. U knjigama se spominje Pankarićeva vodenica, čiji su mlinari stanovali na Šestakovom *konaku*, zatim vodenica virovskog trgovca Tottara, Sabolićeva, te Markačeva vodenica (bivša Petkova, odnosno Varićakova).

---

60 Matica umrlih rkt. župe sv. Martina biskupa u Virju (1878. - 1895.), https://familysearch.org

61 *Podravac*, br. 12, 15. VI. 1895.; *Hrvatska*, br. 132, 13. VI. 1895.

62 M. KOLAR DIMITRIJEVIĆ, Od zrna i klipa …, 32.; Status animarum (Stališ duša) sela Sveta Ana, Župni ured rkt. župe sv. Martina biskupa u Virju.

63 *Konaki* su isprva bili stočarski stanovi podignuti na povišenim šumskim gredama, gdje su ljudi napasali svoju stoku, a zimi bi se vraćali svojim domovima. Krajiške vojne vlasti dozvolile su im kasnije krčenje okolnog šumskog prostora koji su pretvorili u obradivu zemlju. Početkom procesa raspada obiteljskih zadruga i diobe imovine mladi bračni parovi trajno naseljavaju takva mjesta stvarajući tako brojna raštrkana naselja od nekoliko pa do par desetaka kuća. Najveće takvo naselje postali su virovski *konaki*, od kojih je 1943. godine formirano Novo Virje, dok đurđevečki *konaki* danas pripadaju gradu Đurđevcu i općini Ferdinandovac, a manjim dijelom općini Kalinovac.

64 Selo Brod nalazilo se na desnoj strani rijeke Drave, a 1844. godine moralo je biti preseljeno jer je Drava podrovala obalu i dobar dio naselja. Novo selo, nazvano Ferdinandovac, podignuto je na desnoj strani Drave, koji kilometar južnije.

65 Hrvoje PETRIĆ, Rijeka Drava od štajerske granice do ušća u Dunav početkom 1780-ih godina, *Ekonomska i ekohistorija*, vol. VII. br. 7, Zagreb / Samobor, 2011., 63.; M. VALENTIĆ / I. HORBEC / I. JUKIĆ, Hrvatska na tajnim …, sekcija 8 i 12.

66 http://lazarus.elte.hu/hun/digkoniyv/topo/200e/35-36.jpg, 2. 7. 2013.

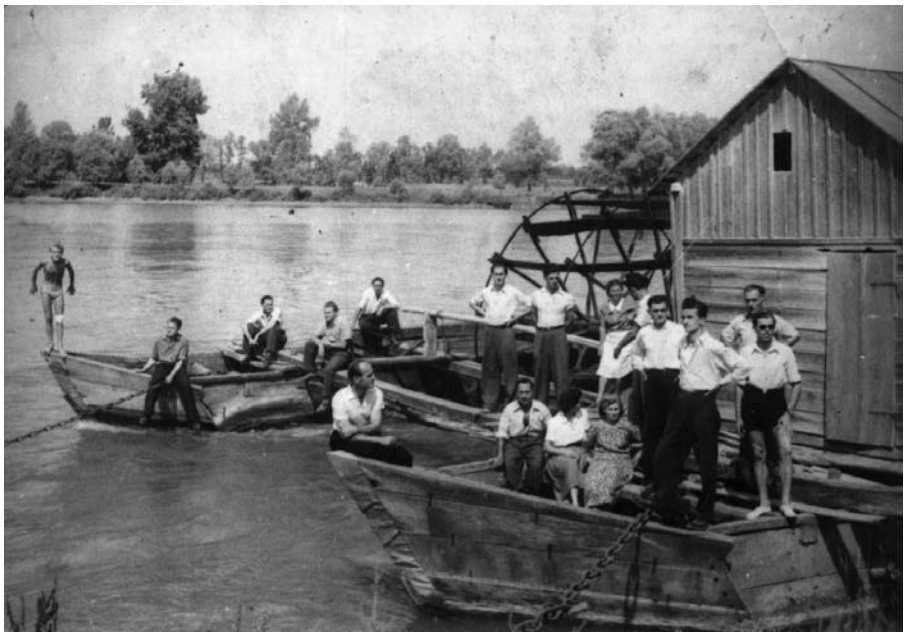

Slika 1. Vodenica na rijeci Dravi

Opširnije o virovskim vodenicama i mlinarima govori Miroslav Dolenec Dravski. Prema podacima koje je prikupio, vodenice su se nalazile na slijedećim lokacijama: Sekulina, Prališče, pod Molvarskem brodom, pod Ivekovem, pod Hasanovem, pod Šetušičevem, Bukevlje, Karaš, Kingovo, Trščice, Pri baraki i Repaš (predio Žitnjakove jaboke). U potonjoj vodenici je u razdoblju od 1946. do do 1952. godine mljelo oko sedam vodenica. U predjelu pri Brodu mljelo je 1938. godine također sedam vodenica, čiji su vlasnici bili: Ivan Bušić (Dogi), Ivan Ivančan, Blaž Mrazek, Nikola Grivić, Franjo Lukić (Kobačka), čija je vodenica izgorjela 1953. godine, zatim Stjepan Kovačić (Pavlovica), Martin Ivančan i Martin Cepetić (Koščak). Kovačić je imao takozvani *pajtlin* (bijeli mlin). Cijeli mlin dopremio je 1936. godine motornim tegljačem (iz Apatina / Srbija) iz Križnice kod Pitomače, a dijelom su ga vukli i konjima. Selidba je trajala pet dana. U početku je postavljen na vodi, a poslije je radio na suhome i proizvodio struju za vlastite potrebe. Dioničari su mu bili Stjepan Kovačić, Valent Živko, Blaž Mrazek, Đuro Krčmar i Lovro Židovec. Kovačić je kasnije svoj dio ustupio zetovima Martinu Vraniću (Škrlec) i Stjepanu Židovcu. Oni su ga 1966. godine prodali Luki Bobovčanu iz Đurđevca. U Kingovu su mlinove imali Josip Carek (1 *zasipača*) i Martin Stružan (3 *zasipače*), Đuro Paunović (Šuluk), te Ferdinandovčani Ivan Kenđelić i Ivan Fuček, čiji su mlinovi stradali u Drugome svjetskom ratu. U Trščicama su radile dvije vodenice i mali pajtlin, a pod Hasanovem je postavljena vodenica 1942. godine po vlasnicima Ivanu i Stjepanu Aušpergeru, Miji Šignjaru i Martinu Šikulcu. Radio je do 1955. ili 1956. godine. Spominje i vodenicu Pri baraki i Pod Ivančanovem, kao i njihove dioničare Mihovila Balatinca (3 *zasipače*) i Martina Dolenca zvanog Belec (1 *zasipača*). Balatinec je bio krojač iz Đurđevca, a njegovi mlinari Martin Patačko i Feichtinger[67], također Đurđevčani. Dotična vodenica sagrađena je 1921., a radila do 1944. godine. Jednu vodenicu kupili su 1961. godine Mirko, Martin i Stjepan Aušperger i Stjepan Šikulec od Molvaraca Kokše i Pupića, te Molnara iz Virja za 130.000 dinara. Vodenica je bila potopljena, pa su im trebala četiri dana za njeno vađenje. Godine 1967. prodana je Ivanu Vujčiću iz Virja, koji je u njoj mljeo godinu dana. Ivurekovi, koji su posjedovali mlin na Zdelji, bavili su se od 1885. do 1923. godine i mlinarenjem na Dravi, kada je Martin Ivurek svoj udio prodao Andriji Mesarovu. U njem su radili mlinari Petar Janči i Luka Veličan. Mlinarenjem su

[67] Dolenec je prema sjećanju svojih kazivača zapisao prezime Feichtinger. Dotični mlinar prezivao se zapravo Pintar. Prezimena Feichtinger tada nije bilo u Đurđevcu. Pintaru je to bio obiteljski nadimak, jer se kod Feichtingera prizetio, a ženino ime postalo mu je nadimak.

Slika 2. Dvije dravske vodenice u nizu

se bavili i drugi: Ivan Plazek (Strban), Ivan Milek, Ivan Čižmešinkin (Gašparic), Mijo Lukanec, Ivan, Bolto i Šimun Tišljar, Martin Lauš, Mijo Kelemin, Fabijan Smesnik i Antun Kopljarević. Potom navodi i *melina jognenca*, kakvog je 1938. godine posjedovao Šimun Aušperger iz Drenovice, no ubrzo je bankrotirao. Nakon toga mu je pred sam Drugi svjetski rat cijelo selo pomoglo podići novi zidani mlin (dva para kamenja) kojeg je krasila jedna zanimljivost; imao je sirenu koja je javljala sate u šest ujutro, u podne i u šest sati navečer. Istovremeno su takav mlin podigli i Fabijan i Petar Matoničkin u Bukevlju na Martinacevom bregu. Tada je proradio još jedan mlina u Drenovici (s pilanom; pogon na vodenu paru), u vlasništvu dioničara Blaža Mrazeka i Vinka Matoničkina, koji je 1938. godine ¼ udjela prodao Đuri Krčmaru i Stjepanu Kovačeviću, dok je Mrazek određeni broj udjela prenio na sina Đuru. Strojar je bio Mato Mađerek a poslovođa Josip Furjanić, na čijem zemljištu je mlin podignut, za što je primao naknadu u naravi.[68]

Matične knjige brodske, odnosno ferdinandovačke župe, spominju 30 mlinara (Tablica 3.). Većina njih bili su Hrvati rodom iz Ferdinandovca ili iz obližnjih sela s druge strane Drave (Boljevo, Vizvar, Bajča), jedan je iz Mičetinca, a tri mlinara su stranca. Ivan Ellmayer na primjer, rođen je u okolici Batine na Dunavu, odakle je otac Mijo s obitelji doselio u Ferdinandovac gdje se bavio ribolovom (1853.).[69] Crkvena knjiga umrlih zabilježila je i nesretnu smrt mlinara Mate Zvonara, koji se utopio u travnju 1920. godine.[70] Da su mlinari bili cijenjeni i ugledni obrtnici potvrđuje nam Đuro Korlin, koji je 1862. godine zabilježen kao seoski starješina, a mnogi su bili krsni i vjenčani kumovi.[71] Od vlasnika mlinova znamo samo za nekog Lončarića (1840.). Poznata je tek jedna lokacija mlina, i to kod Brestića, gdje se nalazila skela, odnosno prijelaz na drugu obalu. Neke od mlinara i vlasnika mlinova s ferdinandovačkog i novovirovskog područja pobrojila je povjesničarka Mira Kolar, a koji u matičnim knjigama nisu evidentirani kao mlinari. To su na *konaku* Bakovci Ivan Rožić[72] (1910.) i

[68] M. DOLENEC DRAVSKI, Zaspali su…, 61-63; Josip GRIVIĆ, Novo Virje …, 238-340.

[69] Ubilježeno vjenčanje Ivana Ellmayera i Barbare Martinković, 3. ožujka 1878., dok mu se otac prvi put spominje 8. travnja 1853. kao krsni kum. Matica vjenčanih (1858. - 1878.) i matica krštenih (1832. - 1857.). rkt. župe sv. Ferdinanda kralja u Ferdinandovcu, https://familysearch.org

[70] Zvonar (34 god. star) se utopio na Dravi 30. travnja. Okolnosti utapanja nisu poznate, odnosno župnik ih nije pribilježio. Matica umrlih rkt. župe sv. Ferdinanda kralja u Ferdinandovcu (1878. - 1934.). https://familysearch.org

[71] Matica vjenčanih rkt. župe sv. Ferdinanda kralja u Ferdinandovcu. (1858. - 1878.), https://familysearch.org

[72] Vjerojatno Ružić, jer u matičnim knjigama nije zabilježeno prezime Rožić. Ružići su inače bili Đurđevčani.

mlin kojem su bili vlasnici Mato Zlatec i Ivo Barbir (1914.), a kojeg je kasnije preuzeo Mijo Kopričanec. Iz Ferdinandovca su to Blaž Hrvojić (1907.), Tomo Lončar (1907., 1914.), Jakov Škola (1907.), Vojtek Hrvoić (1907.), Ivo i Đuro Kovačev (1907.), Josip Tkalčec (1913.), te mlin na benzinski motor Josipa Padoša (1913.), koji od sljedeće godine glasi na Jozefinu Padoš, vjerojatno njegovu suprugu. Iz Novoga Virja to su Mijo Šoš (1913.), Mijo Kelemin (1913.), Lovro Levačić (1915.), Martin Ormanec (1916.) i Petar Živko (1916. - 1925.).[73]

Podosta mlinara navode i matične knjige župe Molve, njih 37 (Tablica 4.). Kao i kod ostalih naselja, najmanje je bilo domaćih mlinara. U molvarskim vodenicama mljeli su mlinari sa svih strana, od Mađarske i Međimurja, pa do Štajerske. Mladi mlinari često su kao naučnici i kalfe išli od mlina do mlina. U kojem su se mjestu oženili tu bi se i trajno nastanili, što se vidi iz priloženih podataka u tablicama. Prilikom uzimanja podataka o mlinarima iz matičnih knjiga jednu od nedoumica stvorili su i sami zapisivači, jer se njihova prezimena susreću i poslije od godina upisanih u tablicama, ali im je kao zanimanje navedeno da su seljaci. Možemo to smatrati njihovom greškom, ili su se dotični prestali baviti mlinarskim obrtom.

Đurđevčani su žito mogli mljeti i na dravskim vodenicama, pogotovo oni koji su živjeli na tamošnjim *konakima*, a oni iz samoga Đurđevca nešto kasnije kad su putovi bili prohodniji nakon niza melioracijskih radova. U ovome slučaju matica krštenih[74] navodi 1872. godine Josipa Mihalića, mlinara u Jančijevoj vodenici, znači da su već tada Đurđevčani podigli vodenice na Dravi. Njihove vodenice nalazile su se na đurđevečkim *konakima* Bakovci i Pri brestu, koji su se protezali u dužini od 15 kilometara, a nalazili su se između šume Lepa greda i starog dravskog korita kojim je voda tekla samo dijelom godine.[75] Mlinari su nam nepoznati, ali su to zasigurno neki od onih koji se spominju u đurđevečkim ili ferdinandovačkim matičnim knjigama, jer je dio đurđevečkoga konačkog područja pripadao isprva đurđevečkoj a potom ferdinandovečkoj župi. To su Ferdinandovčani Matija Podgorelec i Mijo Hasnić, koji se 1829., odnosno 1859. godine spominju u đurđevečkoj matici krštenih kao kumovi. Znači da su bili mlinari u vodenicama Đurđevčana s kojima su se zbližili i vezali kumstvom. Njima valja pridružiti i mlinare Ivana Kolara i Petra Cinderića, koji su određeno vrijeme radili u prije spomenutom Radmanićevom mlinu (1864.; 1872.) za kojeg znamo da je bio u vlasništvu Đurđevčana, a potom u vodenicama na Dravi.

Treba napomenuti da su Đurđevčani imali udjele čak i u mlinovima na Komarnici kod Javorovca. Tako je đurđevečka zadruga Legradi posjedovala udjele u mlinu zvanom Jelenička (po mlinarici Jeli), zadruga Korlin u Sokačevu mlinu, a Škurdijeva u Maturinom mlinu.[76]

NEOBJAVLJENI ARHIVSKI IZVORI

Liber exstraneorum (Knjiga doseljenih) rkt. župe sv. Jurja mučenika u Đurđevcu, Župni ured rkt. župe sv. Jurja mučenika u Đurđevcu

Nacrt Podravlja od Hlebina do medje virovitičke uz oznaku vodogradnja, Kartografska zbirka, sign. E.IX.39., Hrvatski državni arhiv u Zagrebu (HDA)

Status animarum (Stališ duša) rkt. župe sv. Martina biskupa u Virju, Župni ured rkt. župe sv. Martina biskupa uVirju

Status animarum (Stališ duša) sela Sveta Ana, Župni ured rkt. župe sv. Martina biskupa u Virju

Tomo JALŽABETIĆ, Gjurgjevac - Narodni život i običaji, rukopis, sign. S.Z.54, Odjel za etnologiju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU) u Zagrebu

[73] M. KOLAR DIMITRIJEVIĆ, Od zrna i klipa …, 30-31, 33.

[74] Matica krštenih rkt. župe sv. Jurja mučenika u Đurđevcu (1871. - 1875.), https://familysearch.org

[75] Mladen MATICA, Prostorni razvoj Đurđevca i njegov okoliš s posebnim osvrtom na pridravski prostor, *Podravina*, vol. X, br. 20, Koprivnica, 2011., 62.

[76] F. HORVATIĆ, Mlinovi na potoku Komarnici, *Podravski zbornik 83*, Koprivnica, 1983., 179.

OBJAVLJENI ARHIVSKI IZVORI

Mirko VALENTIĆ / Ivan HORBEC / Ivana JUKIĆ, Hrvatska na tajnim zemljovidima XVIII. i XIX. stoljeća, Đurđevačka pukovnija, Zagreb, 2003.

LITERATURA

BLAŠKOVIĆ, Vladimir. "Osobitosti Drave i naše granice u Podravini". U *Podravski zbornik 76*. Koprivnica, 1976.

CVEKAN, Paškal. *Ferdinandovac - od Broda na Dravi do Ferdinandovca u močvari*. Ferdinandovac: Općina Ferdinandovac, 1996.

DOLENEC DRAVSKI, Miroslav. "Kajkavski božični svetki". U *Božićnica*. Zagreb, 1993.

DOLENEC DRAVSKI, Miroslav. "Zaspali su mlinovi na Zdelji i Dravi". U *Virje na razmeđu stoljeća*, zbornik I., Virje, 1981.

GRIVIĆ, Josip. Novo *Virje - povijest i kronologija događanja do 2000. godine*. Novo Virje: Općina Novo Virje, Hrvatska kapucinska provincija sv. Leopolda Bogdana Mandića u Zagrebu, 2002.

HOLJEVAC, Željko: "O mlinovima i mlinarenju na Dravi potkraj 18. i početkom 19. stoljeća". U *Ekonomska i ekohistorija*, vol. VII, br. 7, Zagreb / Samobor, 2011.

HORVAT, Rudolf. *Povijest Gjurgjevca*. Zagreb: Hrvatski tiskarski zavod, 1940.

HORVATIĆ, Franjo. "Mlinovi na potoku Komarnici". U *Podravski zbornik 83*, Koprivnica, 1983.

JERAS POHL, Zlata. *Đurđevec - Stari grad*. I. dio, konzervatorska studija. Zagreb: Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, 1985.

KOLAR DIMITRIJEVIĆ, Mira. "Od zrna i klipa do kruha i kolača u Podravini do 1945. godine". U *Podravina*, vol. VIII, br. 15, Koprivnica, 2009.

KOLAR DIMITRIJEVIĆ, Mira i WAGNER, Elizabeta. "Vodenice u Hrvatskoj (18. - 20. stoljeće) kao primjer odnosa između ljudi i rijeka / potoka". U *Ekonomska i ekohistorija*, vol. III, br. 3, Zagreb /Samobor, 2007.

LJUBOMIR LISAC, Andrija. "Mlinarstvo Zagreba od najstarijih vremena do početka XX. stoljeća". U *Zbornik odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijest i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, vol. 8, Zagreb: 1977.

MAĐER, Blaž. *Časti i dobru zavičaja*. Novigrad Podravski: Osnovna škola Blaža Mađera, 1992. (pretisak iz 1937.)

MATICA, Mladen. "Prostorni razvoj Đurđevca i njegov okoliš s posebnim osvrtom na pridravski prostor". U *Podravina*, vol. X, br. 20, Koprivnica, 2011.

MATIŠIN, Martin. "Iz prošlosti virovskih obrtnika". U *Virje na razmeđu stoljeća*, zbornik V, Virje: 1993.

PETRIĆ, Hrvoje. "Molve i okolica. Prilozi poznavanju povijesti okoliša do sredine 19. stoljeća". Molve - ljudi, selo i okoliš u dugom trajanju, zbornik radova sa znanstvenog skupa, Molve, 27. rujna 2008., Molve, 2010.

PETRIĆ, Hrvoje. "Prilog poznavanju etnokonfesionalnih promjena u Podravini u XVII. stoljeću". U *Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU*, br. 18, Varaždin, 2007.

PETRIĆ, Hrvoje. "Prilozi poznavanju nastanka sela i razvoju stanovništva Molva u ranome novom vijeku". Molve - ljudi, selo i okoliš u dugom trajanju, zbornik radova sa znanstvenog skupa, Molve, 27 rujna 2008., Molve, 2010.

PETRIĆ, Hrvoje. "Rijeka Drava od štajerske granice do ušća u Dunav početkom 1780-ih godina". U *Ekonomska i ekohistorija*, vol. VII, br. 7, Zagreb / Samobor, 2011.

SLUKAN, ALTIĆ, Mirela. "Hidroregulacija Drave i njezini utjecaji na transformaciju prirodnog i kulturnog pejzaža Podravine". U *Podravina*, vol. I, br. 2, Koprivnica, 2002.

TURKOVIĆ, Josip. *Podravsko rukotvorje*. Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 1978.

VRBANIĆ, Fran. "Prilozi gospodarskomu razvoju hrvatsko-slavonske Krajine u 19. vijeku". U *Rad HAZU*, 144, Zagreb, 1900.

Hrvatska (1895.)

Podravac (1895.)

https://familysearch.org/search/image/indeks#uri=https%3A%2F%Ffamilysearch.org%2Frecords%2Fwaypoint%2FMM5K-GGH%3An1167353952%3Fcc%3D2040054 (1. 12. 2012. - 15. 9. 2013.)

http://lazarus.elte.hu/hun/digkoniyv/topo/200e/35-36.jpg (2. 7. 2013.)

www.ffzg.unizg.hr/pov/zavod/demografija/?q=node/3 (2. 7. 2013.)

SUMMARY

This paper outlines the exceptional importance of water mills as an economic activity, not only in Podravina, but also in other regions lying on water-rich rivers and streams. The mill itself represents transmission as one of the oldest forms of machinery, made of wood, which generated free energy. The mill was the work of master craftsmen, and owning and running a mill was a privilege of wealthy individuals; military officers and large landowners. The miller was a respected and important craftsman, and a wealthy and desirable bachelor. This paper outlines how even when there is a lack of historical material, significant data on a narrow geographical region can be obtained using rare sources. The majority of mills found their place in the natural environment of Podravina, on the water, by man, and man found his place here thanks to the environment and water - a perfect example of the cohabitation of man and nature.

DODATAK

Tablica 1. Popis mlinarskih radnika (Matične knjige rkt. župe Blažene Djevice Marije / sv. Jurja mučenika u Đurđevcu)

ime prezime	zanimanje	radio od-do	ostali podatci
? Starčić	mlinar	1751.	
Ivan Kovačić	mlinar	1755.-1760.	Imbrešićev mlin
Pavao Budaj	mlinar	1765.-1783.	Lakopićev mlin
Đuro Mađerić	mlinar	1768.	Imbrešićev mlin
Franjo Vida	mlinar	1769.	Imbrešićev mlin
Matija ?, Andrija ?	mlinari	1769.	
Đuro Petric	mlinar	1771.-1784., 1813.	Imbrešićev mlin
Mijo Mlinarić	mlinar	1773.-1775.	Radmanićev mlin
Franjo Sedelić	mlinar	1776.	Imbrešićev mlin
Đuro Likoš	mlinar	1777., 1782.	Imbrešićev i Lakopićev mlin
Mijo Sokač	mlinar	1779.	Radmanićev mlin; supr. Elizabeta Božo iz Kalinovca
Martin Turek	mlinar	1780.	supruga Kata Vidaković
Josip Vrbanščak	mlinar	1781.-1782.	Senjanov mlin
Franjo Nađ	mlinar	1781.	Imbrešićev mlin
Đuro Halavić	mlinar	1784.	
Petar Budaj	mlinar	1784.	supruga Ana Šabarić
Ivan Nađ	mlinar	1788.	rođen u Brežnici u Mađarskoj
Josip Golub	mlinar	1791.	
Stjepan Horvat	mlinar	1789.-1801.	Imbrešićev mlin; supruga Kata Horvat
Lovro Hađaruš	mlinar	1801.	supruga Klara Peršić
Martin Rajzinger	mlinar	1803.-1818.	rođen u Brežnici u Mađ.; 1803. oženio Anu Olar
Ivan Gluy / Kluch ?	mlinar	1805.-1808.	Radmanićev mlin; supruga Ana Salbert
Josip ?	mlinar	1808.	Radmanićev mlin
Stjepan Ivković	mlinar	1808.	
Andrija Mlinarić	mlinar	1813.	Leščanov mlin
Pavao Mađar	mlinar	1814.	rodom iz Mađarske
Stjepan Sivoš	mlinar	1818.	
Stjepan Turnuš	mlinar	1818.	u kalinovačkom mlinu
Franjo Fridrich	mlinar	1823.	Radmanićev mlin
Matija Podgorelec	mlinar	1829.	
Đuro Zorc	mlinar	1858.	rođen u Vizvaru u Mađarskoj
Ivan Kolar	mlinar	1859.-1861.	Radmanićev mlin
Mijo Hasnić	mlinar	1859.	rođen u Ferdinandovcu

ime prezime	zanimanje	radio od-do	ostali podatci
Martin Mihalić	mlinar	1871.	rođen 1839., umro 1908.; mlin Pod sečom
Josip Vinkovec	mlinar	1872.	
Josip Markač	mlinar	1872.	
Petar Cinderić	mlinar	1872.	
Josip Konjarek	mlinar	1873.	rođen u Đurđevcu (1840.); supruga Marija Mramor, kbr. 341
Đuro Pavlović	mlinar	1873., 1887.	
Andrija Kolar	mlinar	1873.	
Josip Dolenčić	mlinar	1873., 1879.	
Ivan Burulic	mlinar	1873.	
Andrija Pavin	mlinar	1875.	živi u Budrovcu kbr. 17; supr. Rozalija Habun
Josip Štefec	mlinar	1877.	
Stjepan Kolar	mlinar	1878.	
Martin Vrabec	mlinar	1879.	
Janko Burulic	mlinar	1879.	
Ivo Flanjek	mlinar	1879.	
Mijo Leščan	mlinar	1880.	
Matej Smodek	mlinar	1881.	rođen u Đurđevcu (1856.), kbr. 141; supruga Bara Holer, kbr. 532
Ivan Ferenčić	mlin. kalfa	1882.	rođen 1858., supruga Barica Dolenčić, kbr. 210
Stjepan Fusić	mlinar	1885.	
Martin Podlesnik	mlin. pom.	1889.	rođen u Sleiningu / Celje (1864.), umro 1899.
Josip Korlin	mlinar	1890.	
Mihalj Šimonji	mlinar	1894.	
Franjo Lacković	mlinar	1893.-1902.	rođen u Kalinovcu (1867.); 1893. oženio Anastaziju Rep iz Šafarskog kod Štrigove (živi u Molvama), na stanu kbr. 622
Petar Petric	mlinar	1898.	
Franjo Pavetić	nadmlinar	1898.-1918.	supruga Cila Mrak
Bartol Derežić	mlinar	1899.-1914.	rođen u Sesvetama kbr. 194, umro 1914.; radi u Čepelovcu
Josip Pintar	mlinar	1884.-1900.	rođen u Virju (1854.), supruga Roza Feitinger; živi u Đurđevcu kbr. 567; mlin na Dravi
Ivan Novak	mlinar	1902.-1909.	pomoćnik, mlinar od 1904.; supruga Katica Svetec; na stanu kbr. 5
Karlo Valenčak	mlinar	1905.	pomoćnik; rođen u Legradu
Josip Böhm	mlinar	1906.	rođen u Drenovcima (1857.); umro 1906.
Karlo Levar	mlinar	1906.	supruga Marija Matković; došao iz Bjelovara
Stanko Carević	mlinar	1907.	rođen u Vel. Pisanici; supr. Ana Grumerec iz Kloštra
Andrija Stankić	mlinar	1908.	rođen 1862., umro 1908.; radi u Budrovcu
Franjo Patačko	mlinar	1905.-1908.	rođen u Đurđevcu (1879.), kbr. 562; 1905. oženio Mariju Ciganović iz Virja ; 1905. mlin. pomoćnik
Josip Žganec	mlinar	1911.	pomoćnik; rođen u Ludbregu
Franjo Šprem	mlinar	1911.-1913.	rođen 1889.; supruga Marica Kolar
Stjepan Sraka	mlinar	1912.-1913.	rođen 1885.; supruga Milka Držaić
Franjo Toth	nadmlinar	1914.	rođen u Haromfi u Mađarskoj (1865.); umro 1914.
Ivan Varga	mlinar	1915.-1920.	kbr. 1013
Ferdo Zadravec	mlinar	1915.	kbr. 423
Đuro Sabolić	mlinarski	1916.	pomoćnik; kbr. 1124, 1129

Tablica 2. Popis mlinarskih radnika (Matične knjige rkt. župe sv. Martina biskupa u Virju)

ime prezime	zanimanje	radio od-do	ostali podatci
Imbro Fait	mlinar	1856.	rođ. u Füdjehazi u Mađarskoj (1824.); kao udovac oženio Doru Šklebar
Ivo Juršić	mlinar	1856.	rođ. u Mađarskoj (1806.), kao udovac oženio Jalžu, kćer pokojnog Blaža Živka
Franjo Brestak	mlinar	1858.	rođen u Đurđevcu (1828.), kbr. 72; oženio Baru Crnjaković
Martin Kundrić	mlinar	1858.	sa suprugom Katarinom kumovi molvarskim Ciganima kraj Drave; radio u vodenici
Josip Šiandri	mlinar	1858.	rođen 1785., umro 1858.
Ivan Zupak	mlinar	1860.	supruga Barbara Pokec; Pankarićev mlin
Josip Malek	mlinar	1863.	rođen u Mađarskoj (1829.), umro 1863.
Jakob Pintar	mlinar	1866.	supruga Doroteja Hegedić; Hordukov mlin
? Petek		1867.	povjeren mu mjesni mlin u Virju
Stjepan Pintar	mlinar	1867.-1868.	supruga Terezija; mlinar u mjesnom mlinu u Virju; mlin je povjeren Bušiću; Pankarićev mlin (1868.)
Josip Mihalic	mlinar	1873.	supruga Ana Ferenčaba; mlin na posjedu Šestak
Mijo Lovašen	mlinar	1875.	rođen u Đurđevcu (1846.), kbr. 345; 1875. oženio Mariju Vencl
Ivan Bedenik	mlinar	1878.-1884.	rođen u Virju (1843.); prva supruga Mara Jušić / Jurišić; 1884. kao udovac oženio Mariju Fogl, iz Virja; mlin Petra Juranića (1878. i 1884.); 1882. stanovao u Šalvarijevom mlinu
		1880.	Sabolićev mlin
Pavao Mihotović	mlinar	1854.-1880.	rođen u Ždali (1800.), umro 1880.
Petar Pintar	mlinar	1852. 1866.-1881.	rođen 1826.; 1852. oženio Doricu Kuček; druga supruga Kata Šajko; žive na Ferenčićevom konaku (1881.)
Đuro Glavica	mlinar	1866.	rođen u Koprivnici (1834.), umro 1866.
Josip Volarić	mlinar	1853.-1870.	rođen 1831., umro 1870.; 1853. oženio Baru Živko; Tottarov mlin na Dravi (1870.)
Ivan Lak	mlinar	1872.	rođen u Samošanu u Štajerskoj (1823.), umro 1872.
Matija Đurišević	mlinar	1873.-1874.	rođen u Hampovici (1849.), umro 1874.; 1873. oženio Francisku Čorba; u virovskom mlinu
Stjepan Horvat	mlinar	1874.	rođen u Rasinji (1834.), umro 1874.
Josip Raušl	mlinar	1876.	rođen u Sloveniji (1836.), umro 1876.
Jakov Kosec	mlinar	1878.	virovski mlin
Josip Markač st.	mlinar	1881.	rođen u Đurđevcu; supruga Dora Kolar; živi u bivšem Petkovom i Varićakovom mlinu
Josip Markač, ml.	mlinar	1896.	rođen 1873., otac mu Josip Markač st., mlinar; 1896. oženio Trezu Fanc iz Virja, kbr. 579
Adalbert Mlinarić	mlinar	1883.	rođen u Brežnici (1851.); 1883. oženio udovu Magdalenu Drvosek rođ. Juraković iz Virja
Franjo Pokec	mlinar	1856.-1883.	rođ. u Füdjehazi u Mađarskoj (1831.); 1856. oženio Maru Juršić iz Drnja, kćer mlinara Ive Juršića; Juranićev mlin (1883.)
Franjo Kočiš	mlinar	1883.-1884.	supruga Mara Župek; stanuje na konaku Bolte Šestaka; Pankarićev mlin (1884.)
Đuro Molnar	mlinar	1884.-1887.	rođ. u Kestelju u Mađarskoj; supruga Bara Kočiš; Sabolićev mlin
Đuro Šiljak	mlinar	1883.-1891.	rođen u Preradu kod Ptuja (1857.); 1883. oženio Ana Fuček iz Đurđevca kbr. 362; Juranićev mlin
Gabor Kajtar	mlinar	1885.	supruga Rozalija Detari; živi na kbr. 455; Hordukov mlin

ime prezime	zanimanje	radio od-do	ostali podatci
Martin Đurtan	mlinar	1886.	rođen u Virju kbr. 218; živio u mlin na Dravi
Stjepan Sabo	mlinar	1886.	rođen na Bregima (1826.), umro 1886.; supruga Dora Gašpari; živjeli na virovskim konacima
Šimun Jakubin	mlinar	1884.-1887.	rođen 1845., umro 1887.; Virje kbr. 280
Ivo Potočnjak	mlinar	1887.-1889.	rođen 1844.; 1884. oženio Viktorija Turković iz Čepelovca; na Dravi na virovskim konakima
Tomo Šaran	mlinar	1888.-1889.	supruga Treza Šlabek; Sabolićev mlin
Antun Sarec	mlin. kalfa	1889.	neoženjen; rođen u Radislavu kod Lutenberga u Štajerskoj; Markačev mlin
Mato Kraljiček	mlinar	1890.-1891.	supruga Dora Vlašić; Hunjetov mlin u Hampovici
Mato Cikoš	mlinar	1892.	supr. Treza Šklebar; Virje kbr. 195; Pankarićev mlin
Franjo Fleischinger	strojar	1893.	rođen u Moravskoj, supruga Terezija Polcar; paromlin Kemenović
Josip Đuranec	mlinar	1896.	supruga Eva Duga; mlin u Šemovcima
Petar Slibar	mlinar	1896.	rođen u Virju (1862.); 1896. oženio Evu Lukić iz Virja; otac Filip također mlinar
Andro Novogradec	mlinar	1894.-1896.	rođen u Molvama; supruga Jana Mađer; 1896. živi u Molvama kbr. 82; 1894. u mlinu u Šemovcima
Ivan Bedenik	mlinar	1897.	supruga Marica Fogl
Dragutin Vajda	mlinar	1897.	supruga Mara Varmuš; na stanu na virovskim konakima kod Kužeka
Franjo Petak	mlinar	1900.	rođen u Črečanu kod Sv. I. Zeline (1849.); prva supruga Agata Đuranec; 1900. oženio kao udovac Doroteju Jerešinović, udovu iz Virja; mlin u Šemovcima (1900.)
Đuro Grgić	mlinarski pomoćnik	1907.	rođen u Virju (1885.) kbr. 192/1402; oženio Mariju Koren iz Virja
Petar Janči	mlinar	1907.	rođen u Virju (1882.) kbr. 873/1352; oženio Mariju Široki
Mijo Hasan	mlinar	1910.	rođ. u Virju (1852.); oženio Anu Kelemin, udovu rođ. Martinjak

Tablica 3. Popis mlinarskih radnika (Matične knjige rkt. župe sv. Ferdinanda kralja u Ferdinandovcu)

ime prezime	zanimanje	radio od-do	ostali podatci
Franjo Svat	mlinar	1810.	
Franjo Komar	mlinar	1811.	
Ivan Novaković	mlinar	1815.	
Šestić	mlinar	1831.	umrla mu žena Ana u 40. godini života
Đuro Vidak	mlinar	1831.-1847.	rođen u Boljevu u Mađarskoj; supruga Klara Markes; 1844. u mlinu kod Lončarića
Josip Novaković	mlinar	1840.	rođen 1816.; 1840. oženio Veroniku Marić
Đuro Horvat / Široki	mlinar	1841.-1876.	supruga Elizabeta Široki; 1876. ženio sina Antuna
Josip Kovačević	mlinar	1842.	supruga Veronika Marić
Bartol Tomašek	mlinar	1846.-1848.	rođen u Ferdinandovcu
Mijo Šarić	mlinar	1846.-1857.	1857. mlinarski mešter; supruga Dora Tomašek
Matija Podgorelec	mlinar	1847.-1850.	
Ivan Radoja	mlinar	1848.-1862.	
Josip Zdrav	mlinar	1848.	naučnik; rođ. 1813. u Dvorišču u Mađ.; umro 1848.
Ivan Gelenđer / Podgorelec	mlinarski naučnik	1847.-1867.	rođen 1822.; mlinar od 1850.; 1847. oženio Doru Podgorelec, prizetio se; živi u Ferdinandovcu kbr. 7; 1862. u Radmanićevom mlinu
Tomo Cinderić	mlinar	1850.	naučnik; rođen 1806., umro 1850.; neoženjen

ime prezime	zanimanje	radio od-do	ostali podatci
Đuro Hađi	mlinar	1858.	na Dravi
Petar Cinderić	mlinarski naučnik	1857.-1877.	rođen 1835.; 1857. oženio Rozu Lončar, kbr. 99; tada piše: mlinarski dečko prosti u Đurđevcu; kasnije mlinar na Dravi; živi na kbr. 146; 1872. u Radmanićevom mlinu
Josip Horvat	mlinar	1860.	udao kćer Katarinu
Đuro Bedić	mlinar	1861.-1872.	rođ. u Mičetincu, živi u Ferd.; supr. Terezija Bukvić
Ivan Maljer	mlinar	1862.	
Đuro Korlin	mlinar	1862.	seoski starješina
Ivan Kolar	mlinar	1863.-1871.	rođen u Fabši kod Vizvara u Mađarskoj (1818.), umro 1871.; supruga Eva Sabol iz Vizvara; do 1864. živio u Radmanićevom mlinu, poslije kbr. 128
Đuro Marijan	mlinar	1863.	
Mijo Hasnić	mlinar	1865.	umrla mu supruga Marica
Ivan / Janko Ellmayer	mlinar	1866.-1875.	rođen u Kiš Kösegu kod Batine (1836.); 1878. oženio Barbaru Martinković, udovu; otac Mijo, ribar na Dravi (1853.)
Ivan Kolar	mlinar	1873.	udao kćer Rozaliju; kbr. 25
Petar Pintar	mlinar	1874.-1876.	supruga Katarina Sajković; žive u Bajči u Mađarskoj
Antun Široki	mlinar	1877.-1897.	supruga Mara umrla 1897.; živi na Bakovcima
Lovro Matiša	mlinar	1919.	kbr. 187; oženio Anu Hrženjak
Mato Zvonar	mlinar	1920.	utopio se; rođen u Kalinovcu (1877.) kbr. 360; 1901. oženio Mariju Barkić iz Lukinog Mekiša

Tablica 4. Popis mlinarskih radnika (Matične knjige rkt. župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Molvama)

ime prezime	zanimanje	radio od-do	ostali podatci
Franjo Malek	mlinar	1858.-1891.	rođ. u Füdjehazi u Mađarskoj (1816.), umro 1891.; na stanu kbr. 559
Emerik Đuranec	mlinar	1858.-1863.	supruga Ana Ledinski; molvarski mlin
Ivan Pečenec	mlinar	1858.-1871.	rođen u Molvama (1860.), 1867. oženio Barbaru Petrinić, udovu rođ. Ivančan
Blaž Vicenski	mlinar	1858.-1863.	rođen u Đurđevcu (1810.), umro 1863.; neženja; stanovao u mlinu
Đuro Žitnjak	mlinar	1859.-1862.	supruga Marija Vrbančić; u mlinu na Dravi
Josip Đerđević / Đerđi	mlinar	1860.-1888.	rođen 1834., umro 1888.; 1884. oženio Anu Špoljarić; na stanu na Peićevom konaku; 1888. živio je na Trstju u kolibi; mlin na Ledinama na Dravi
Ivan Lah	mlinar	1861.-1863.	supruga Ana Špiler; u mlinu na Dravi
Nikola Vurušić	mlinar	1861.-1879.	rođen u Kuzmincu (1823.), umro 1879.; živio u Molvama
Josip Kuzmić	mlinar	1859.-1871.	rođen u Ždali (1811.), umro 1871.; supruga Doroteja Ivančan; živio na kbr. 30
Martin Đaja	mlinar	1862.	rođen u Vizvaru u Mađarskoj (1802.), umro 1862.; neženja; na stanu kbr. 57
Josip Ivanković	mlinar	1862.-1880.	rođen u Đurđevcu (1836.); 1875. oženio Josipu Šanjić; živi na kbr. 222 i 148; u Šanjićevom mlinu
Josip Potočnjak	mlinar	1862.-1869.	
Ignac Podunajec	mlinar	1863.-1868.	
Ivan Kolar	mlinar	1865.	udao kćer Tereziju
Matej Korlin	mlinar	1866.	rođen u Đurđevcu; supr. Barbara Ferenčić
Franjo Pečenec	mlinar	1866.-1889.	rođ. u Füdjehazi u Mađarskoj (1847.); 1874. oženio Anu Ivančan, udovu rođ. Mlinar; kbr. 140, 28 i 92 (Mlinar)

ime prezime	zanimanje	radio od-do	ostali podatci
Đuro Peić	mlinar	1867.	neženja
Petar Špiller	mlinar	1868.	
Emerik Magdić	mlinar	1869.-1874.	
Jakob Jendrašić	mlinar	1870.	neženja
Ivan Frančić	mlinar	1870.-1873.	rođen u Keresturu u Mađarskoj (1847.), 1873. oženio Doroteju Kolar; živio u mlinu
Ivan Zadravec	mlinar	1872.-1897.	rođ. u Füdjehazi u Mađarskoj (1842.); 1873. oženio Katarinu Ivančan; na kbr. 34
Đuro Hander	mlinar	1874.-1906.	rođ. u Füdjehazi u Mađarskoj, umoren 1906.; supruga Magdalena Žitnjak; živi na Ištvanovom konaku, od 1884. na kbr. 596; u mlinu Popec na Dravi
Ivan Rep	mlinar	1872.-1894.	rođen u Legradu (1848.), 1872. oženio Barbaru Gašparić; na kbr. 256
Ivan Vrbnjak	mlinar	1878.	rođ. u Lutenbergu u Štajerskoj (1852.), 1878. oženio Baru Frančić; živi u Molvama
Đuro Malek	mlinar	1858-1879.	rođ. u Füdjehazi u Mađarskoj (1823.), umro 1879.; 1860. oženio Anu Cenkovčan, udovu rođ. Lončar; na kbr. 207
Ivo Žitnjak	mlinar	1879.-1894.	supruga Dora Frančić; na stanu kbr. 117
Imbro Žitnjak	mlinar	1881.	rođen u Molvama (1857.); 1881. oženio Baru Ivančan
Franjo Kočiš	mlinar	1886.-1897.	supruga Ana Župek; na stanu kod Stazića u Gornjoj Šumi, od 1897. Molve Ledine
Mato Senjan	mlinar	1887.-1890.	supruga Mara Đanija; na kbr. 608
Blaž Horvat	mlinar	1888.	
Stjepan Buđek	mlinar	1888.-1892.	supruga Treza Vinković; na kbr. 320
Janko Fuks	mlinar	1891.	rođen 1851., umro 1891.; živio kod Kovačeka u Repašu
Franjo Borković	mlinar	1892.-1900.	rođ. u Plavšincu (1895.); 1892. oženio Maru Kleinhaus, udovu rođ. Škiljan; na kbr. 117
Rok Sirovec	mlinar	1896.-1901.	rođen u Vidovcu (1837.), umro 1901.; supruga Mara Lončar iz Gole; živio u Repašu; mlin na Dravi kod skele
Petar Trnski	mlinar	1897.-1900.	
Franjo Goričanec	mlin. kalfa	1899.-1900.	rođ. u Nedelišću (1874.); 1899. oženio Maru Žitnjak, na kbr. 595; u mlinu na Dravi
Janko Pečenec	mlinar	1902.	rođ. u Füdjehazi u Mađarskoj (1834.), umro 1902.; na kbr. 163